

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

PERIÒDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any III

Barcelona 30 de Juliol de 1882

Núm. 67

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 15 y 30 de cada mes	DIRECTOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIÓ, 28 BARCELONA	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY			SEMESTRE		
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals			Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l' Unió Postal	80 »	44 »	24 »	»			Filipinas, Méjich y Riu de la Plata.	6 » »	3'50 » »
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals							Y en los altres països, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. — NOSTRES GRABATS, per Eduart Tàmaro. — LA TORNADA DEL SOLDAT (narració) per B... — CANSÓ D' ISTIU (poesia), per Joseph Franquesa y Gomis. — HISTORIA D' UN MORT CONTADA PER ELL MATEIX, per M. — LOS NIEBLUNGS, traduït per Albert Puigdollers. — POESIA escrita en gallego per Rosalia Castro de Murguía, traduïda al català, per Joan Martí y Tyenchs. — ARTE Y LETRAS, per F. M. — ENCÉLADO (poesia), de Longfellow, traducció de L. Mercader. — CARTA DE L' HABANA, per Gabriel Costa Nogueras. — OSCUL DE PAU, per R. E. B. — CASINO DE GRANOLLERS. — BELLAS ARTS, per E. B. — NOVAS. — LLIBRES REBUTS.

GRABATS. — ENRICH WADSWORTH LONGFELLOW. — LO COBRADOR DE CONTRIBUCIONS de Martoch. — BADALONA, MARINA. — LA CAYGUDA DE LA TARDE. — LOS GOSSOS. — ARTE Y LETRAS.

CRONICA GENERAL

La Salamancada ha sigut prou pera produhir en lo vehí de reyalme de Portugal, una excitació patriòtica, entre sos pacífichs fills, que 's mostran fins á la idolatria gelosos de la seva independència.

Y ab la Salamancada entengan nostres lectors que 'ls portuguesos volen referirse á la subvenció concedida per lo govern al ferrocarril que desde Salamanca 's dirigirá á Portugal y del qual se suposa en aquesta nació qu' Espanya ha d' aprofitarsen mes que ningú.

Y d' aquí s' ha tret motiu pera treurer á relluhir per miléssima vegada la idea de la unitat ibérica que com es molt natural es

ENRICH WADSWORTH LONGFELLOW

Poeta nort-americà

completament antipática á nostres vehins. A Espanya pe 'l contrari se reconeix casi sens discussió qu' es altament patriòtica y com una gran aspiració se ha arribat á acullir per alguns homes, qu' han arribat á desempenyar paper importantíssim en nostra política.

Per aixó, si en aquest article pogués tenir lloch senyalat, dubtariam en fer una completa exposició de las ideas que tenim sobre 'l particular, que per altra part ja las mitx endevinará 'l lector sabent que som catalanistas de cor, ab totas las sevas adherencias y conseqüencias, y no olvidant lo que en distintas ocasions hem exposat en aquesta secció del periòdich, sobre qüestions algun tant similars ab la que venim parlant.

Donada l' actual organisació política d' Espanya, un de quals caràcters predominants es l' esperit de centralisació portat fins uns límits que tenim per més lluny dels convenients, no podém ser en cap manera partidaris de la unitat ibérica. La historia de lo succehit á Espanya ab las diverses nacionalitats que concorregueren particularment la corona d' Aragó, á la constitució de la monarquia espanyola, conté pera nosaltres una ensenyansa bastant amarga pera que poguém acceptar de bona fe la fusió de las duas nacions.

Nascuts en aquest tros de terra que Deu va donarnos per

patria compremem que 'l primer deber de tot bon fill de Catalunya es consagrarli tot son esforç pera qu' ella sia tinguda en lo que 's mereix y respectada en alló que prometi respectarli la nació germana ab la que volgué associar la seva sort. Nascuts á Portugal seriam, con ho son tots sos fills, partidaris entusiastas de la seva independència; en las provincias Vascongadas no 'ns cansariam may de clamar en favor de las sevas seculares institucions. Y si en Irlanda haguessem vist la llum seriam los primers defensors de la seva autonomia. Y si Deu hagués volgut que nascuts en Polonia haguessem hagut de sofrir la tiránica opressió d' un César considerariam com la nostra primera obligació lo treballar sens descans pera rompre nostras cadenas y acabar pera sempre ab tan injustificada tiranía.

Veus aquí perquè en l' actual moment històric no podem en manera alguna acceptar l' idea de la unitat ibèrica sens perjudici d'afillarnosla quan poschint nostra patria institucions més á propòsit que las actuals pera garantir la major descentralisació administrativa posible, puga oferir als fills del vehí regne ventatjas positivas, á propòsit pera lograr lo millor desarrollo possible en sos interessos morals y materials.

L' esperit de germanat cada dia mes viu entre 'ls poetas de Catalunya y Provensa es altre dels títols d' honor de que pot vanagloriar-se la renaixensa literaria d' aquests dos pobles. Lo nom del ilustre Mistral es tan popular á Catalunya com ho es á Provensa lo del nostre Balaguer, ja que 'ls dos son considerats en una y altra encontrada com los apóstols més entusiastas pera predicar nostra santíssima creuada de pau y amor entre 'ls dos pobles germans.

Y es per aixó qu' á Provensa es coneguda molt més nostra literatura y 's preocupan molt més de la sort de Catalunya qu' en nostra mateixa nació. Y en mutua correspondencia los catalans seguim pas á pas lo moviment literari de nostra germana Provensa qu' en aquestos últims temps va prenent una ufana que ha de omplir d' orgull á tots los que l' hi venen consagrant los esforços de son geni y de son entusiasme. Per xó encara que nostres lectors nos pujan tirar en cara lo atrassat de las noticias qu' aném á donarlos, nos considerém en lo deber, per tot quant acabém de dir, de parlarlos de las festas qu' á Provensa han tingut lloch durant lo passat mes de Maig, mes qu' ha sigut de gran profit pera la literatura de aquella poética regió.

En lo mateix dia qu' á Barcelona tenia lloch la festa dels Jochs Florals, lo Consistori de mantenedors del Llenguadoc celebrava per quarta vegada á Montpellier, una *Cort d' amor* en lo castell de Clapiés. La festa que tingué lloch en lo jardí del castell fou verdaderament espléndida, tant era l' atractiu que l' hi donava l' incomparable cel de la Provensa, que en aquell dia brillava pur y seré, com si volgués per sí mateix contribuir al major lluhiment del acte, y tan selecte fou la concurrencia qu' acudí á la invitació de la noble dama Mme. Gaston Bazile y de M. Camille Laforgue que presidiren la festa. Aquesta va darse en honor del senador de Rumania Alecsandri, lo qui en lo concurs de Montpellier de 1878 obtingué 'l premi ofert per nostre Quintana al millor Cant del Llatí, y en ella l' ilustre príncep Bonaparte Wyse, que ab orgull contém entre nostres primers col·laboradors, llegí una poesia que fou rebuda ab grans mostrars d' entusiasme, Roumieux llegí sa *Jarjaio* y Martin (de Nimes) llegí y accioná algunas faulas de Bigot. Per últim s' entoná una cansó popular y per últim la célebre Cansó de

Magali ja tan coneguda entre 'ls literats de Catalunya com ho pot ser entre 'ls de Provensa. La festa tingué un magnífich coronament ab lo banquet ofert á n' Alecsandri, ahont entre torrents de bon vi, segons llegim en la *Revue des langues romanes*, se pronunciaren los mes calurosos brindis en honor de Provensa y de Fransa.

Forcalquier, que ja desde famolts anys ve celebrant concursos literaris, ha lograt que 'l del present any fos elevat per los amants de las literaturas provincials á la categoría de verdader aconteixement. En ells s' ha trobat també lo poeta Alecsandri qui tenia á son costat al comte de Toulouse-Lautrec, hereu dels poderosos senyors del Mitxdia en lo temps de la creuada albigea, lo baró de Tourtoulon, fundador del *felibrige* parisien é historiador de nostre gran rey Jaume lo Conqueridor, Monné, poeta marsellés premiat en los Jochs Florals de Barcelona, Lietaud, lo bibliotecari de Marsella que en 1880 obtingué la mateixa distinció, Gant, Roumanille, de Berluc-Pérussis, Roque-Ferrier y molts altres qu' han alcançat alt renom entre 'ls conreadors de la llengua d' oc.

Lo discurs presidencial fou encarregat á M. Bonaparte Wyse lo qual no pogué donar lectura á son discurs per trobar-se completament afónich, fentho en son lloch M. Monné. En ell recorda los orígens del *felibrige* á Fort-Segugne, lo camí recorregut després que Lamartine ampará á *Mireio*, la presència d' Alecsandri en aquellas festas que l' hi recordava las fraternals agapas en que nostre Balaguer portava als provensals la salutació de los germans de Catalunya. M. Gant tingué la ocurrencia de escriurer en sonets sa memoria de secretari, en lo que 's detallavan los treballs portats á cap per lo jurat y las cualitats qu' avaloraben als treballs distingits un del quals resultá esser del poeta catalá senyor Blanch y Romani. També obtingué premi una traducció d' alguns cants de *L' Atlántida* original de M. Guitton-Talamel. Y ab aquest motiu la acreditada revista *Polybiblion*, se queixa ab molta rahó, de que 'l Jurat haje col·locat aquest treball entre las transposicions de dialecte á dialecte, expressantse en aquestos termes: «Los filólechs deuen ja saber que 'l catalá es un idioma y que dialecte é idioma no poden ser sinónims sinó en una llengua detestable y sense cap classe de cultiu.»

Gap ha tingut també la seva festa literaria com igualment Beziers y Alby qu' ha celebrat sa primera *filibrejado* donant ocasió á que en Mistral que la presidia pronunciés un d' aquells discursos tan grans com sobris, que comprhent tant be l' home de refinada educació literaria com lo que méns ha conreat sa intel·ligencia, en lo que sintetisá en una poética y conmovedora imatge la constant aspiració de son cor de ciudadá y de poeta, los medis més á propòsit pera mantenir la independència literaria y poética del Mitxdia de Fransa y de ferla redundar en profit de la unitat nacional y de la democracia moderna.

Per últim lo *felibrige* de Paris, ha disposat com d' alguns anys ensá una festa poética en honor de Florian, lo gran fabulista languedociá, distribuintse nnmerosos premis de prosa y poesia.

La relació d' aquestas festas podrá fer apareixer la rialla en los llabis d' alguns esperits forts. Nosaltres pe 'l contrari confessem ab tota ingenuitat que nos las prenem per lo serio y que 'ns asociem de tot bon cor á la idea que las informa. Tot lo que tendeix á exaltar los més nobles sentiments del home considerem que te dret á nostre atenció. Per aixó, hem volgut parlar de las festas de Provensa, ab l' extensió

qu' haurán vist nostres lectors, lo qual estem ven segurs que 'ns ho han d' agrahir, encar que per aixó deguem fer cas omís d' altres aconteixements ocorreguts en los quinze dias transcorreguts desde nostre anterior article, qu' actualment están cridan la atenció del aficionats á noticias. Y entre ells del proces instruhit á Bruselas, ab motiu del descobriment que feu la policia d' aquella capital, d' un cau freqüentat per elevadas personas de l' aristocracia, que 's reunian al objecte d' entregarse á las mes abominables prostitucions.

Per altra part tampoch ne podria parlar LA ILUSTRACIÓ CATALANA per no figurar lo nom de M. Zolá entre los que forman sa redacció.

Lo qual, sens que ab aixó intentém negar al jefe de l' escola naturalista las inegables condicions que reuneix, no creyém qu' haje de fer cap disfavor á nostra revista.

Próxima, segons se diu, á ser enderrocada l' esglesia que fou del convent de Sant Joan, may com en tal ocasió s' ha de presentar oportunitat pera practicar excavacions que pujan posar en camí de descubrir la sepultura en que fou inhumat l' eminent patrici Pau Claris.

Es sabut que l' ilustre diputat eclesiástich fou enterrat en lo vas que posehia sa familia en aquell convent, pero no consta ó al menys no s' ha sabut trobar en cap document lo lloch precís en que la sepultura 's trobava.

Per aquest motiu es donchs d' esperar que per l' Ajuntament, Diputació, Comissió provincial de monuments s' aprofiti, com s' ha de aprofitar, una ocasió que segurament no 's presentarà per segona vegada á fi de fer lo possible pera trobar la tomba del que fou segons lo Dietari de la Diputació, *pare, protector, defensor y llibertador de sa patria*. L' honor de Catalunya está interessat en que no permaneixen per mes temps olvidadas las despullas de tan insigne patrici.

Si 'ns dol lo tenir que consignar en nostras columnas catástrofes de tan terribles conseqüencias com la darrerament ocorreguda en lo carrer d' Amalia, en cambi tenim una satisfacció inmensa al veurer los prodigis que fa la caritat pera acudir en auxili de las víctimas que tals desgracias ocasionan.

Dias passats llegiam en un periódich la cantitat á que pujá lo total de las suscripcions recaudadas á favor de las víctimas del teatro *Rink* de Viena, que per cert era una cantitat mes que respectable. Ningú haurá olvidat tampoch los milions que 's reculliren pera 'ls infelissos de nostras provincias de Llevant. Y entre paréntesis siga dit, acabém de llegir en un periódich, que als fondos de dita procedencia existents en las caixas del Estat se 'ls tractava de donar un destino diferent del que 's varen proposar los seus generosos donadors.

La suscripció pera las víctimas del sinistre del carrer d' Amalia ascendeix també á una cantitat no despreciable. Corporacions y particulars han fet tot quan han pogut ab tan lloable objecte.

Y lo elegantissim Teatre Líric, espléndit temple del art que no 's defuig de serho de la caritat quan las circunstancias ho exigeixen, obrí sas portas, com las obrí també quan l' incendi del teatro *Rink*, á benefici dels desgraciats del carrer d' Amalia.

Alló fou realment la festa de la filantropía; una honrosíssima emulació de desprendiment y generositat, ja que tots quan prengueren part en la mateixa renunciaren sos estipendis desde las eminentes artistas senyora Marini y Tubau fins al modest apuntador.

Y ja no cal parlar del propietari del teatre senyor Arnús, qu' ab tot y las cuantiosas sumas que te invertidas en tan suntuós edifici, no sols lo cedí gratuïtament pera tan noble objecte, sinó que gracias á ell se col·locaren gran número de localitats que rendiren un considerable producte. Als que coneixen al senyor Arnús ja res los ve de nou tractantse de caritat y noblesa de sentiments.

RAMON E. BASSEGODA.

NOSTRES GRABATS

ENRICH WADSWORTH LONGFELLOW

Son tantas las biografias escritas ab entusiastas elogis del gran poeta nort-americá Enrich Wadsworth Longfellow, mort á principis del corrent any, que no podriam escriure una ratlla sens referirnos com ho fem á las mateixas.

Nasqué en lo Estat del Maine, als 27 de Febrer de 1807, y desde molt noy doná rellevants mostrats de sas privilegiadas facultats en lo col·legi de Bowdin, especialment pera la literatura, encara que son pare, eminent juriconsult, desitjaba que seguís la carrera de lleys.

Succehí á Tinknor, historiador de la literatura espanyola, en la cátedra de llengües modernes, y viatjà tres vegadas per las principals regions d' Europa pera coneixer millor sas obras literarias.

Entre molts altres treballs, traduhí las hermosas coplas de Jorge Manrique «Recuerde el alma dormida», diferents baladas y llegendas scandinavas, lo «Purgatori» del Dante, la «Campana» de Schiller, lo «Cavaller negre» d' Uhland y molts altres obras que seria llarch enumerar.

Als 19 anys, publicá lo magnífich «Salm de la vida», que després ha format lo fondo de totes sas obras, y que tenintlo á má traduhit, de bona gana transcriuriam, mes pera no allargar massa aquest escrit, sols copiarém en part.

«No'm digas ab sentencias melancólicas; la vida no es mes que un somni inútil, puix l' ànima está endormiscada y casi morta y las cosas son una mentida.

» No; la vida es certa, la vida es ardenta. La tomba no es una presó. *Tú ets pols y á la pols tornarás;* aquestas paraulas no s' han dit pera l' ànima.

» Deixans, donchs, alsarnos y obrar, aplicar nostre cor á cada esfors, acabar una obra y comensarne un' altre, sempre aparellats al treball y plens d' esperansa!» etc.

Viudo encara jove y vivint sol ab sos fills, escrigué sa famosa oda *¡Excelsior!*, traduhida en moltíssims idiomas y aspiració veheméntissima á l' eternitat; y després d' ella, «Lo rellotje d' arena en lo desert», «Los noys», «Las aus viatjeras», «Lo rellotje vell», «Lo pont de pedra», «La copa de la vida», «Lo ferrer de la vila» y «Lo dia de pluja», están totes inspiradas per una ànima vigorosa y penetrada dels més purs sentiments religiosos.

També escrigué l' any 1843 un drama titolat «L' estudiant espanyol», imitant las comedias espanyolas de capa y espasa; mes doná á llum en 1851 una obra més perfecte, qual es *La llegenda daurada*, imitació felicíssima de «La llegenda d' or» ó historia de Cristo y dels Sants, que escrigué en lo sigle XIII Jaume de Voragine, arquebisbe de Génova. En aquesta obra en que s' exhalas sens mesura l' exquisit perfum de sas creencias cristianas, desplegó també Longfellow la gran extensió de sos coneixements artístichs y arqueològichs, y corrent de má en má aquesta magnífica obra, ha lograt esser coneguda de casi tot lo mon científich.

Son poema *Evangelina* ha format també un magnífich floró de sa corona poética; y no menos renom li ha donat son altre poema *Hiavatha*, escrit en 1855, en lo que ha tractat de donar á l' América deus propis, poetissant son origen prehistòrich.

En altre esfera escrigué lo popular poema *Miles Standish*, y en 1868 doná á la escena dos dramas, *Jhon Endicot* y *Giles Borey*, en los que pinta las persecuciones dels puritans contra los disidents y s' ocupa dels procesos de bruixeria.

En sos últims anys, retirat á Cambridge, prop de Boston, escrigué los *Macabeos*, ahont descriu magistralment l' época més heròica del poble juheu, y la *Divina tragedia*, ahont conta ab grandióstil la cruenta Passió de Jesucrist; y quant després de tantas obras, totes admirables, arrivá á nostra Europa la trista nova de la mort de Longfellow, lo dol que embarga lo mon científich se temperá tan sols ab la major propagació de

sas inspiradas composicions, que revelan un home superior y un esperit vivificat per una fé inquebrantable.

LO COBRADOR

DE CONTRIBUCIONS DE MARROCH

En lo desorganizat imperi de Marroch, la recaudació dels tributs revesteix caràcters molt particulars.

En efecte, en lo Fondach, entre Tánger y Tetuan, essent l' época acostumada, arriuan comitives de moros de rey, com la que reproduheix nostre grabat, á las órdes d' un jefe mes ó menos caracterisat, y aquest, sense formalitat de cap mena, exigeix als infelisos llauradors ó tractants en bestiar, l' especie de capitació que deuen satisfer com á senyal de vasallatje.

Devegadas essent las exaccions excesivas la tribu s' alsa en massa y llavors acut l' Emperador, precehit de gossos y d' homens armats d' altres tribus, y no' pretén ja cobrar, sino que tot ho arrassa, tancats, collitas, cabanyas y remats, fins las sitjas ahont hi ha los depòsits de blats que descobreixen los gossos.

D' aquesta descripció que ha sigut feta ab exactitut, la preciosa composició de R. Balaca, dona perfecta idea del assumpto.

BADALONA — MARINA

Pocas han sigut las marinas que han adornat las planas de la LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, mes la que reproduhim en lo present número, sencilla en son conjunt, té una composició ben entesa, lo que considerem circumstancia principal en tot quadro de paisatge, y mes especialment en las marinas.

Aquella soletat de las platjas, ahont la remor de las onadas tot ho domina, aquella especial monotonía de l' arenal ahont destacan las llanxas ó llauts en construcció ó reparació, son los atractius especials, las notas tónicas d' aquestas composicions que no admeten efectes rebuscats ni altres recursos comuns en lo paisatge.

Nostra marina te ademés l' altre detall característich de la platja de Badalona, ó sia las perxas y entenas pera la pesca, ahont s' hi penjan també las xarxas pera aixugarlhas.

Aquest bonich quadro es propietat de D. Francisco Robert.

LA CAYGUDA DE LA TARDE

Si sovint nos té acostumats D. J. Pahissa, á que surten de son llapis composicions acabadas, plenas de vida y de hermosas circumstancias de perspectiva y bon estil, sols de tant en tant presenta composicions grandiosas com la del present número, en que pot desplegar-se mes sa fantasia.

L' hora escollida per tants compositors, la cayguda de la tarde, li ha inspirat aquest quadro, ben entés y variat en sos diferents termes.

En lo primer, la rústica casa de camp de qual xemeneya s' eleva lo fum de l' encesa llar, doná lo tó al paisatge parlantnos de sos habitants, y á l' entorn la pinada que s' desrolla ab diferents aspectes segons l' estat de sas plantacions, forma un bonich enquadrament que vá dilatant lo paisatge pera donar lloch á los últims termes, en que destaca casi sol lo campanar de la vila vehina, símbol de la fé y de la vida moral que domina sempre sobre totes las manifestacions de la existencia humana.

Lo celatje y espay que anima al quadro, están també tractats ab perfecció, y per tals circumstancias, aquesta obra ha merescut y mereixerá las enhorabonas de quants puguen examinarla.

LOS GOSSOS

Notable mostra de las molts varietats de la rassa canina, es lo dibuix que forma altre dels grabats del present número.

Llarga fora y es ja generalment coneguda l' historia de las costums de cada una d' aquestas rasses, en bona part relacionadas ab sa estampa; mes recordarém breument quanta es la part que tenen y han tingut desde llarch temps los gossos, en las costums socials.

Com altre escriptor, dirém, que no cal pas olvidar lo gos *Cerver*, que vigilant y llensant furiosos udols per sas dos bocas, suposa la fábula que guardaba l' entrada del averr; conegut es també lo gos d' Alcibiades y aquell altre gos, que figurat en mosaich en lo átri de las casas patricias, portava la significativa llegenda *cave canem*.

Lo gos que ha donat lloch á moltíssims modismes en las llengües, presta al home diferents serveys pera lo transport, la guarda dels remats y la cassa; y á despit de tots quants lo menysprean ó li tenen declarada guerra, bó es recordar que no sense causa ha sigut adoptat com á emblema de la fidelitat.

ARTE Y LETRAS

Veges l' article de la pág. 218.

EDUART TÁMAR.

LA TORNADA DEL SOLDAT

III

HAN passat tres mesos d' ensá de l' última escena.

Per una de las carreteras del Mitjorn d' Espanya y en aqueixa hora en que 'l sol se 'n va á ponent banyant l' atmósfera sos mes tebis raigs, un home jove encara, pero bastant demacrat, cubert lo cos ab un vestit espellifat y apoyantse en una crossa de fusta caminava penosament cap á una vileta que 's destacava á un costat entre uns oliverars. Aquest home que judicant per las trassas debía ésser un pobre que captava, duya penjada á l' esquena una vella guitarra y travessantli per davant del pit una cinta ampla de color violat que contrastava ab la descolorida roba del vestit. Al cap d' avall de la cinta y mitx amagat en la butxaca de las calsas se veyá un lluhent canó de llauna.

En Espanya aqueixa es la senyal dels llicenciats del exercit. Y en efecte, aquell home era un llicenciat, un llicenciat per inútil.

¡Pobre Joan! Als dos anys d' haber travessat en direcció oposada aquella carretera, la passava altre cop ab l' ànima malmesa y ab lo cos desmembrat.

De tant en tant se deturava, y passantse la mà drete per damunt dels ulls, no tant brillants en altre temps, pegava una mirada escrutadora al seu voltant.

La gent de la vila en que anava á entrar caminavan per vora d' ell sens mirársel ni atalayar-sen. Pero 'n Joan, ocupat en sos pensaments, tampoch se fixaba en ningú y apretava 'l pas pera arribar al terme de son viatge avans de fer-se fosch.

Va girá per una colzada del camí y se li aparegué á la vista la creu de pedra, piadosa avansada que habia posat allí la devoció d' altres generacions.

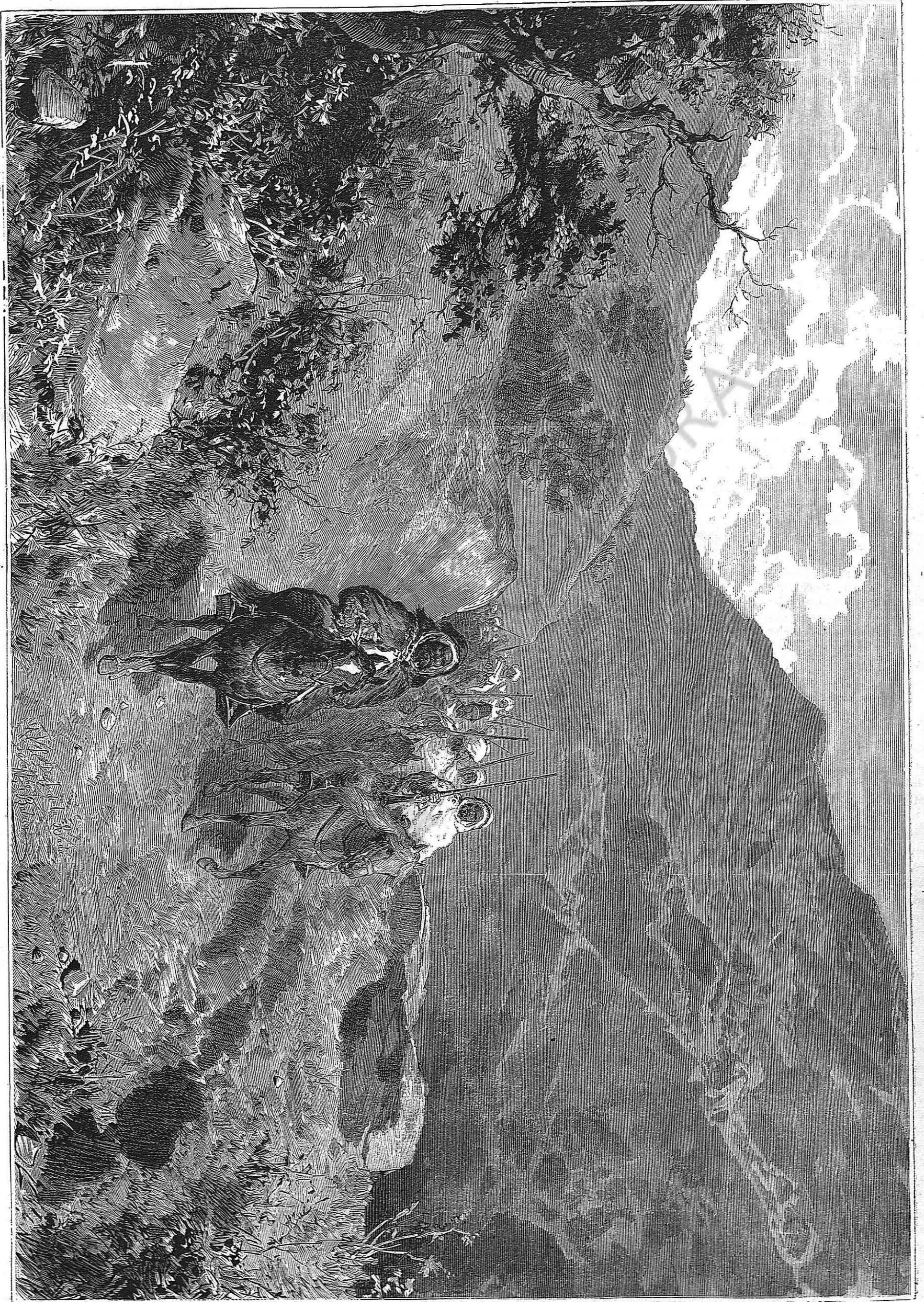
Al darrera d' ella y á pocas passas se veyá la vila destacant sos blanchs edificis en la fosca blavor del cel inundat d' una claror pàlida y esmortuida. Despues va travessar los primers carrers, la plassa, y 's ficá en un carreró fosch y estret ahont havia passat los primers dias de la seva infantesa.

¡Y cóm li anava 'l cor quan contemplá aquells edificis! ¡quants recorts de felicitat no s' aplegavan en sa memoria! Sos ulls estaban amarats de llágrimas y sa tremolosa má hagué d' apoyarse ben fort en lo rústich gayato.

En aquella hora gaire be no 's veyá un ànima pe 'ls carrers. Pe 'ls camins que menavan á la vila hi transitavan los vehins que tornavan de treballar al camp. En Joan donchs pogué arribar sens que 'l vejessen fins á la vora de casa seva. Va avansar una passa, una altra y una altra y aguantantse ab prou feynas dret va arribar á la porta de sa antiga casa. Aquella porta estava ben tancada y tot l' edifici tenia trassas de deshabitada. ¿Qué havia succehit? Un trist presentiment remogué l' ànima del soldat. Va agafar la balda y picá á la corcada porta. Pero aquells cops no van tenir resposta.

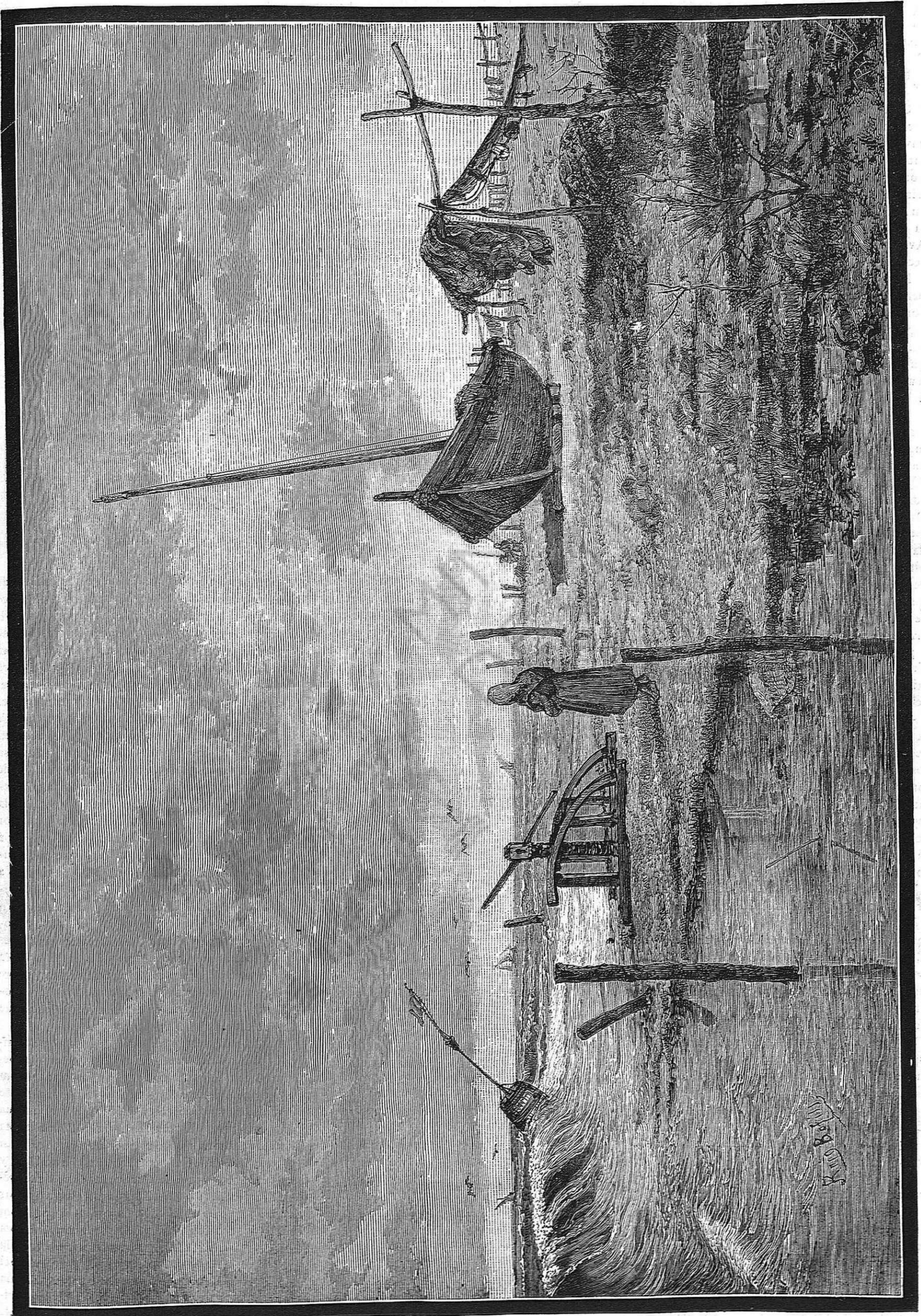
A las-horas va empényer la porta ab violencia y lográ obrirla de bat á bat. En Joan va pujar com un foll l' escala y entrá esbufegant en las habitacions...; estaban abandonadas, sens un trasto, ab un pam de pols per tot arreu; las parets ennegridas que feyan llástima, las arcosbas desembrassadas no més guardavan lassenyals dels mobles que hi hagué un temps arrambats al envá. En Joan pàlit y conmogut vacilá sobre l' única cama que tenia bona y ab la má cerca la paret pera aguantarshi.

LO COBRADOR DE CONTRIBUCIONS DE MARROCH. — Composició de R. BALACA

BADALONA — MARINA — QUADRO DE ROIG Y BOJLLI; DIBUIX DEL MATEIX. — PROPIETAT DE FRANCISCO ROBERT

—¡Deu meu!—exclamá.—Si s' haurán mort tots... ¡Pare! ¡Rosa! ¿ahont sou? ¿He perdut lo seny per ventura? Pero es aquesta casa, la mateixa: aquí la llar, allí sa cambra, allí baix l' eixida, lo jardinet...

Llavors s' aixecá y va travessar novas habitacions ab desusada pressa.

Gaire bé s' havia fet fosch complertament; la escassa claror del crepuscul ab prou feynas deixava veure la forma dels objectes. Franjas vermelles empopravan l' horizon en aquella hora y tot callava fora dels aucells que corrian frisosos á ajocarse entre 'l fullatje dels arbres ó en las desertas cambres de la enrunada casa. Y la campana senyalava trista y pausadament l' Ave-Maria despertant en lo cor un aixam de recorts.

Hora solemne que convida á inclinar lo front pera fixar la mirada en lo passat; la veu del cor porta al pensament tots aquells sérs de que 'ns separa una eternitat; aqueixa veu enérgica se desperta al fons del pit cridant al passat pera que vinga á umplir lo vuyt inmens de la existencia que han treballat en lo cor las decepcions dels homes ó l' amargor d' una sort infausta.

¡Oh vosaltres, sérs estimats, que haveu contemplat amorosament com s' escorrian los primers temps de la nostra vida, vosaltres que havéu aixugat las nostras primeras llágrimas! ¡Quántas vegadas vos ha plorat lo cor y vos ha adorat en l' altar sagrat dels recorts! Pera vosaltres ha aixecat l' ánima aqueixa ara beneyta que no la enruna 'l temps ni la profana mirada dels homes, perque está guardat al fons del pit com un santuari misteriós d' amor y d' esperansa. Com estrelles que brillan en la nit fosca en las inmensitats del espay, l' ánima ús veu lluhir entre la boyra del passat y ús crida: *ave spes solitaria!*...

¡Quants pensaments s' acoblavan en l' imaginació de 'n Joan en aquella hora! ¡Postrat en mitx d' aquellas desertas habitacions repetia ab veu apagada:

—¡Rosa, estimada Rosa! ¿ahont ets? Veniu, veniu á mi; miréu que porto ferida l' ánima y desgarrat lo pobre cor.... no miréu pas aquest cos inútil y malaltís, perque estich ferit mes fonament y no tinch pas forza pera suportar tant de dolors!.... ¿Vos habeu mort potser?.... esperém; jo arribaré á la fossa hont dormiu en dolsa son y allí reposaré prop vostre y demanaré al meu ángel que porte la meva ánima al costat de Deu pera que 'm perdone mas culpas y 'm deixi lloch al vostre costat.... ¿cóm podria viure sens vosaltres? Jo tinch fret al cor y 'm cal un foch d' amor que 'm revife, y aquest foch no 'l trovaré damunt de la terra.... ¿Calléu? ¿Me deixéu abandonat á mas propias amarguras? ¿Es que 'm negueu lo vostre amor quan més necessitava consol? ¿Me deixaréu morir en aquestas soletats sens que una má amiga cloga mos ulls?....

Sa veu cada cop mes apagada 's perdia en lo espay y son abatut cos estava gaire be exámin en aquell lloch desert que habian innudat ja las tenebras de la nit.

De sobte una veu aspre ressona al peu de la porta del carrer.

—¿Qui ha forsejat la porta d' aquesta casa?—deya.

—No me 'n havia adonat fins ara—responía una altra veu.

Seguidament l' escala va cruixir al pes de duas personas que pujavan y un raig de claror va iluminar la cambra en que 'n Joan estava ajegut sobre las esquerdadas rajolas.

—¡Un home!—van dir al plegat los dos qu' entraren.

Y acostaren lo llumet á la cara de 'n Joan.

—Potser es un lladre—deya l' un.

—No ho sembla pas,—digué l' altre—vejam, examinemlo be; dú una cinta al pit y la cara m' es enterament nova.

Lo curiós vehí obrí 'l canó de llauna y desenrotllant un paper cuydadosament plegat que hi havia dins, llegí al demunt de tot.

«Llicencia expedida per inútil á favor de Joan S* etc....»

Una exclamació de sorpresa s' escapá dels dos vehins al reconeixer al fill del oncle Pere.

Algun temps després d' aquests successos, travessant un dels passeigs d' una populosa capital me vaig deturar á contemplar á un home ceguet que acompanyat d' una noya de poch anys cantava alegres coblas voltat d' una munió de curiosos. Anava ab un pobre vestit y duya en la cara la senyal d' haverse conjurat en contra d' ell dos enemichs terribles: la miseria y las malalties. Son cap estava cubert ab una mala gorra de quartel, y per sota de la apedassada brusa que tapava son cos gaire be nú, se veyia una descolorida cinta á manera de banda ab los caps juntats en la butxaca de las calsas.

Era 'l pobre Joan, lo meu infortunat company d' armas.

Sabia ja tot lo que jo en va volia amagarli. En sa vila, ahont va estar malalt durant llarch temps, va perdre la vista de tant plorar. Lo únich parent que li restava en lo mon després de la Rosa que l' havia oblidat, era una neboteta de poch anys que l' acompanyava en sas excursions y compartia ab ell lo pes de la desgracia.

¡Que estava cambiat! Sas faccions havian perdut tota la bellesa d' avans; sos ulls no veyan més la claror; pero ni ho anyorava; pera ell ja no hi havia cel blau, ni aucells, ni bellesas, ni poesia.

—Quan vaig compendre lo trist de ma situació,—'m digué,—vaig demanar á Deu la mort y Deu no 'm va escoltar; ara 'm teniu corrent per aquest mon, implorant de la caritat dels homes una almoyna. Será que haig de purgar axí mas culpas ¡alabat sia Deu!

Y tot dihent aixó alsava al cel sos ulls entelats, mentres sas mans puntejavan la guitarra pera acompanyar aquesta trista cansó que sos llabis repetian y que jo havia sentit cantar tan dolorosament durant ma vida de soldat:

«Me va preguntar la terra
al cap de vuyt anys de mort,
si ja t' havia oblidat;
y jo li vaig dir que nó,
que 't tenia al meu costat.»

B***

CANSÓ D' ISTIU

No hi ha pas temps entre tota l' anyada,
no hi ha pas temps tan alegre y tan sa,
com es lo temps de la bella estiuhada
per viure be y esté alegre y gosá;
si xafogó hi fa á ciutat bona estada
hi ha en la mōntanya hont tot canta y tot riu.

Visca l' istiu
qu' es lo temps de l' alegria,
visca l' istiu
qu' es al temps que tothom viu!

Te matinades de fresca florida,
nits estrellades de dolsa claror,
negres ubagues de flayre esquisida,
fonts que remullan l' eterna verdor,
cants y armonies de llums y de vida
aire en los arbres y fresca en lo riu.

Visca l' istiu
qu' es lo temps de l' alegria,
visca l' istiu
qu' es al temps que tothom viu!

Te 'l bon Sant Joan de la bona ventura
pera prométers los festejadors
y en sent l' Agost, á la Verge mes pura
ab sa florida d' espigol flayrós;
en tots los arbres la fruyta madura
y en tots los arbres l' aucell hi fa niu.

Visca l' istiu
qu' es lo temps de l' alegria,
visca l' istiu
qu' es lo temps que tothom viu!

Bull per los pobles l' afany y gatzara,
tot s' en va en fires, aplechs y mercats,
les donzelletes fan mes bona cara,
tots los fadrins van sempre endiumenjats,
quan s' aparellan, fent la gara-gara,
cada paraula ¡qui ho sab lo que 's diu!

Visca l' istiu
qu' es lo temps de l' alegria,
visca l' istiu
qu' es al temps que tothom viu!

Oh hermosa noya ja ve l' estiuhada,
dintre ses flames lo sol se consum;
nostra conversa ja es mes regalada,
nostres mirades ja tenen mes llum.
Veus qu' ha guarnit lo seu niu l' aucellada?
Es qu' es lo temps de guarní 'l nostre niu.

Visca l' istiu
qu' es lo temps de l' alegria,
visca l' istiu
qu' es al temps que tothom viu!

JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS

HISTORIA D' UN MORT

CONTADA PER ELL MATEIX

(Traducció lliure de la noveleta que ab aquest títol escrigué
Mr. Aleix Dumas)

MAVIAM passat la tarde en lo taller de un amich nostre, jove pintor molt aprofitat que rebia molt sovint la nostra visita y no li era enfadosa; quan nos reuniam allí tres ó quatre 's parlava de totas las cosas y encara moltas mes, que hauria dit Quevedo, fins que la fosca 'ns avisava que s' havia fet tart y á las horas cadascú feya cap á casa seva y 'l pintor baixava del taller ab nosaltres ab las claus en la butxaca y 's despedia repetint lo prech de que anessem ben sovint á ferli companyia y á armarli conversa sobre tot lo que 's presentava. A mitja tarde havia comensat una pluja amohinosa que 'ns va tenir sitiats allí fins qu' era ja ben entrada la nit. Un cul de ciri que va encendre 'l pintor era 'l llum únich que donava alguna claror á la sala, la precisa pera que poguessem bellugarnos sens topar ab los mobles. Aquella mica de claror donava un aspecte estrany y esgarri-fós á las parets de la sala, totas cobertas de quadros y bocetos, caras de guix, pessas d' anatomía, grabats y fotografias, etc.; nosaltres mateixos, assentats los tres qu' eram al voltant d' una tauleta, nos miravam l' un ab altre y gayre be 'ns feyem basarda ab aquell color groguench de las caras y aquella mitja fosca que ens voltava.

Tothom coneix la sensació extranya que s' ampara del qui 's trova en una sala gran y tenebrosa, com las que descriu Hoffmann; tothom una vegada ó altra ha tingut aquella por que se agafa al devant de certs objectes als que dona una misteriosa forma la claror d' una trista llantia; tothom s' ha trobat en una cambra gran y fosca escoltant alguna fantástica rondalla y sentint una especie de terror que 's passa tot seguit encenent un bon llum ó sortint á parlar d' una altra cosa. Nosaltres aquell vespre vam parlar de tot y tan aviat la nostra conversa era alegre com trista, fins que 's va anar acabant la materia y á la fi vam callar tots. Aquell silenci era d' una lley que 'l primer que digués una paraula pera trencarlo nos havia de fer esgarri-far als altres; tant era lo qu' estavem enfonzats

entre 'ls somnis mes fantástichs. A la fi un va dir al pintor:

—Enrich ¿has llegit á Hoffmann?

—Ja ho crech que l' he llegit,—va respondre l' Enrich.

—¿Y que 't sembla?

—Qu' es admirable; y tant més quant lo qui escribia alló hi creya. Jo 't puch dir que com que ho llegia de nit, molts cops me 'n vaig anar al llit sens tancar lo llibre y sens gosar á girar lo cap endarrera.

—¿T' agrada molt á tu lo fantástich?

—¡Oh! molt.

—¿Y á tú no?—m preguntá á mi.

—A mi sí, també molt.

—Donchs are sentiréu una historia fantástich; es una cosa que 'm va passar á mi.

—Vaja, digas; aixó havia d' acabar d' aquesta manera.

—¿A tu mateix t' ha passat?—vaig preguntar.

—A mi mateix.

—Conta, donchs; jo 't dono paraula de créu-remho tot.

Lo ciri s' havia acabat y estavam complertament á las foscas; lo pintor va obrir una finestra y per allí va entrar en la sala una mica de claror de la lluna que comensava á mostrarse entre las esclatxas que deixavan los núvols.

Lo narrador comensá aixís la historia:

«Una nit, deu fer cosa d' un any, dia ensá dia enllá, plovia igual que avuy, y un cop havia enllestit las visitas que 'm tocava fer als meus malalts, me 'n vaig anar dret á casa. Hi arribava molt cansat y 'm vaig ficar al llit desseguida. Apagat lo llum no vaig trigar gaire á cloure 'ls ulls y adormirme com un sant. Debia fer cosa d' una hora que dormia quan vaig sentir que una má 'm sotraguejava fortament pera desvetllarme. Era 'l meu criat que 'm cridava:

—Alses depressa, senyoret, que 'l demanan pera una senyora que diu que s' está morint.

—¿Ahont viu aquesta bona senyora?

—Aquí al davant mateix; ja l' acompanyará 'l criat que s' espera.

Vaig alsarme tot seguit y 'm vaig vestir de qualsevol manera. Plovia á mars. Vaig travessar lo carrer y 'm trojava ja en la casa ahont vivia, ó mes ben dit ahont moria, la persona que reclamava 'l meus auxiliis. La casa era de superba apariencia; jo hi vaig entrar corrent, vaig travessar un pati y havent pujat uns grans grahons, una colla de criats m' obriren pas; vaig pujar l' escala que menava al primer pis y aviat me trojava en la cambra de la malalta, qu' era una saleta arreglada luxosíssimament, y una dona 'm va fer entrar en l' arcoba, no seguintme allí ningú més. Ajaguda en un llit riquíssim y cobert de sedas y ab lo cap damunt del coixí hi havia la dona mes hermosa que puga arribar á somniar un artista. Uns cabells com d' or s' extenian ab lo més graciós descuyt pe 'ls costats d' aquella cara d' àngel ab uns grans ulls mitx closos, y una boqueta que deixava veure dos renglas de perlas blancas com la neu. Lo coll era ben tornejat y enlluhernava per sa blancor y finura, y la camisa mitx ober-ta permetia descobrir un pit tentador. Quan vaig agafar la má d' aquella dona 'm vaig recordar dels brassos que tenia la deesa Juno, segons canta Homero. Tenia aquella dona totas las perfeccions del àngel cristiá y los de la deesa pagana; tot en ella revelava la puresa de la ànima y 'l foch dels sentiits. Hauria pogut passar d' un plegat per verge cristiana y per bacant lasciva. Al acostarmhi vaig sentir per entre 'l calor de la febra aqueix misterióis perfum de la dona, qu' enclou tots los perfums de las flors. Ni 'm recordava de mi mateix ni ja sabia qué

hi anava á fer allí; me vaig quedar mirant em-badalit com al devant d' una aparició celestial; ella 's girá de cara á mi y obrint sos ulls me digué:

—Pateixo molt.

Y gaire bé no tenia res; ab una petita sangría estava curada. Vaig agafar la llanseta tremolantme 'l pols al tocar aquell bras tan blanch y bell. Pero jo allí era 'l metje que ha de curar y no l' home que s' entusiasma, y dominant la meva emoció clavo la llanceta, surt la sang de la vena semblant una fonteta de coral fos, y la malalta s' quedá com morta presa d' una basca. Jo m' estava al costat d' ella y no me 'n vaig voler anar; m' hi trojava felís tenint á la meva má la vida d' aquella dona. Un cop deturada la sang que rajava, la malalta va obrir los ulls, plegá las mans damunt del pit y clavantme una mirada encisadora 'm va dir:

—Grans mercès, doctor; ja no pateixo pas tant.

L' atmósfera que voltava aquella dona estava tan plena d' amor y de voluptuositat, que jo no me 'n sabia pas anar; m' estava allí quiet y mut comptant las bategadas del meu cor per las que donava 'l d' ella, escoltant son respirar encara febroso y dibent entre mí que si alguna cosa divina hi havia en lo mon havia d' esser l' amor d' aquella dona.

Ella s' havia adormit y jo estava mitx agenollat al costat del llit iluminat per una tenue claror que escampava una rica llantia d' alabastre. Jo estava á solas ab ella y la dona que havia entrat ab mi en l' arcoba ja havia sortit á anunciar que la senyora 's trojava mellor y que ja no estava en perill la seva vida. La senyora anava dormint tranquila y hermosa com un àngel; jo tenia 'ls ulls clavats en aquella cara, no m' en sabia apartar, m' havia tornat mitx boig contemplant aquell extrem de bellesa. Al últim me vaig despedir de la casa, sortint de puntetas pera no desvetllar á la malalta y prometent que hi tornaria l' endemá.

Vaig anármem á casa y probant d' adormirme 'm ficava al llit pensant en aquella dona; lo cor me deya que l' amor d' ella havia d' esser tot un cel de passió; jo la considerava pudorosa com una verge y apassionada com una cortesana, amagant lo tresor de sa bellesa als ulls del mon y entregantse bojament al venturós que merescques son amor. Son recort no 'm vá deixar en tota la nit; jo 'm sentia al cor una cremor terrible, y quan se feya clar estava enamorat, boig de cap á peus per ella; pero seguidament pensava que aquella dona havia de tenir per forsa un home que l' estimés y fós estimat, y desde aquell moment vaig comensarlo á aborrrir encara que no 'l coneixia.

Esperava impacient l' hora de tornar á casa y cada minut se 'm feya un any. Va arribar l' hora al fi y vaig sortir.

Entrant en aquella casa me van obrir la porta d' una cambra encisadora. La malalta estava allí sola 'llegint; anava vestida ab una rica bata que no deixava veure mes que las mans y 'l cap; tenia 'l bras penjant d' una vena y ben prop del foch los peus tan menuts que no semblavan pas fets pera caminar damunt la terra. Me va allargar la má y signantme una cadira al costat d' ella 'm convidá á seure.

—Tant mateix s' ha alsat massa depressa;—li vaig dir—aixó es una imprudencia.

—¡Oh nó!—me va respondre mitx rihent—ja só forta, he dormit bé tota la nit y després..... jo no estava pas malalta.

—Bé deya V. que patia tant.

—Més aviat ab l' imaginació que altra cosa; lo cos estava ben sá.

—¿Es que ha tingut un disgust, senyora?

—Y gros. Per fortuna Deu, que sab molt de curar, m' ha enviat un bon remey, qu' es l' oblit.

—Pero hi ha dolors que matan.

—Y bé: ¿la mort y l' oblit no son una mateixa cosa?

—No puch entendre que V. tinga penas; está molt per amunt y 'ls dolors han de passar per sóta 'ls seus peus com los núvols per sóta 'ls peus de Deu; las borrascas son pera nosaltres y pera V. la serenitat.

—Va molt errat doctor, y aixó demostra que la seva ciencia arriba fins al cor y allí 's detura.

—Procure oblidar; Deu vol á vegadas que del dolor ne vinga l' alegria; si 'l cor está vuyt y la ferida es molt fonda envia al que pateix una ànima que l' entenga, y ve que 'l cor torna á umplirse y la ferida 's tanca.

—¿Ab quin bálsam la tancarà V. aquesta ferida?

—Segons lo malalt; al un li receptaria la fé, al altre l' amor...

Va passar una estoneta de silenci en que jo no 'm cansava de contemplar aquella cara divina y aquella cabellera d' or que guarnia 'ls polsos y s' anava á replegar trenada al darrera del cap. Aquella conversa trista donava á la bella senyora un nou encís; lo martiri la feya doblement interessant y 'l que merescques son amor havia de cumplir la dolsa missió de ferli oblidar lo passat y esperar en lo pervindre. Jo 'm vaig quedar al costat d' ella no tan boig com lo dia avans sino recullit devant la seva resignació. Si ella s' hagués entregat á mí en aquell moment, jo hauria caygut al seus peus, li hauria agafat las mans y hauria plorat ab ella com ab una germana, respectant al àngel y consolant á la dona.

Jo no vaig poder endevinar quina era la seva pena; debia esser cosa del temps passat que no més se reflectia en lo present.

—Doctor,—me va dir de sobte—¿que no podria ballar ben aviat?

—Sí, senyora;—vaig dir sorprés d' aquella ransició.

—Tinch de donar un ball; temps ha que ho havia de fer; ¿hi vindrá V. oy? ¿Qué 's deu pensar del meu dolor que 'm fa desvariejar de dia y ballar de nit? Pero hi ha penas que s' han de amagar al fons del cor aparentant alegría; jo vull guardar pera mí tota sola la pena que tinch, aixís com un altre 's guarda la seva alegría; als que 'm tenen enveja y 'm consideran molt ditxosa no 'ls hi vull desvaneixer l' ilusió; per aixó ballo, encara que 'm coste plorar lo endemá, pero plorar á solas.

Me vaig despedir aviat de la senyora besantli la má, y vaig entrar corrents á casa. Mirant tot lo dia las finestras d' ella no pensava en dormir ni en menjar; á la nit mateixa tenia febre. al dia vinent desvariejava y l' endemá ja era mort.

—¿Mort?—vam exclamar d' un plegat los dos que escoltavam.

—Mort,—replicá ab accent formal lo narrador—tan mort com l' amich que tenim retratat aquí (signant un quadro de la paret).—

M.

(Seguirá.)

LOS NIBELUNGS

Poema heroych d'Alemanya

I

LO SOMNI DE KRIEMHILDT

Las tradicions de l' antigor nos recordan maravellas y 'ns parlan d' héroes dignes d' alt renom, de valerosas gestas, de festas d' alegría, de llágrimas y de sospirs. Encara avuy podeu sentir contar l' historia maravellosa de tan insignes guerrers.

Allà á Burgondia creixia una jovencela de tan extremada bellesa que en cap més encontrada se n' hauria pogut trobar altra de més hermosa. S' anomenava Kriemhilt y era una noya encantadora! Per causa de ella molts héroes debíen perdre la vida.

Ardits guerrers la cobejaven com la donzella més digne de ser estimada; ningu la odiava. Sa noble figura era un prodigi de bellesa. Las qualitats d' aquesta jovencela haurien realsat á qualsevol dona.

Tres reys nobles y poderosos la guardavan: Gunther y Jernot, guerrers il·lustres, y Giselher, lo més jove de la flor y nata dels paladins. La donzella era germana dels tres y 'ls tres vetllavan per ella.

Aquests prínceps eran honrats y fills d' una il·lustre rassa. Heroes, en tota l' extensió de la paraula, eran extremadament forts y era extraordinaria la seva audacia. Lo seu país s' anomenava Burgondia; portaren á terme prodigis de valor en lo país de Retzel.

En sos bons temps habitavan á Worms sobre 'l Rhin. Ardits cavallers de las sevas terras, estigueren ab gran honor á son servey fins á la seva mort, pero moriren d' una manera desastrosa per la gelosia de duas nobles damas.

La seva mare, reyna poderosa s' anomenava dona Huota. Llur pare Dankrat, qu' al morir l'hi deixá la seva herencia, estava dotat d' una extraordinaria forsa; en sa joventut habia conquerit molta gloria.

Aquests tres reys eran com ja tinch dit valents sobre tota ponderació; tant, que á ells estavan sotsmesos los mes escullits guerrers de que allavors se parlava; tan forts eran y tan intrépits en lo camp de batalla.

Los noms d' aquests guerrers eran Hagene de Tronje (1) y son germá Dancwart lo lleuger, Ortwin de Metz y 'ls dos margraves Gère y Eckwart y Volkér de Alzeie (2), dotat d' un valor indomable.

Rúmolt l' amo de las cunyas, un guerrer de los més escullits; Sindolt y Húmolt, que debíen dirigir la cort y las festas com vassalls de tres reys. Y encara aquests tenian á son servey molts altres héroes que no puch anomenar.

Dancwart era mariscal. Son nebot Ortwin de Metz, era sumiller del Rey. Sindolt lo guerrer escullit era cooper, Húmolt, camarlench; tots dignes de desempenyar los cárrechs més elevats.

Verdaderament res podria donar idea del poder de aquesta cort, de la potencia de las sevas forsas, de s' altíssima dignitat y l' esplendor de la seva cavalleria ahont sos paladins servian ab joa durant tote sa vida.

Y veus aquí que Kriemild somnia. Veje lo falcó saltatje qu' ab ell habia anat per espay de tant temps ofegat per duas áligas, cosa que l' hi causá tant dolor que may per res del mon n' habia sentit d' igual.

Quan ell contá lo seu somni á sa mare Huota, aquesta no pogué contestarli sinó ab aquestas paraulas:

«Lo falcó que tu llensavas al ayre es un noble espós que ben prompte perdrás, si Deu no te 'l conserva.»

—Perque parlarme d' un espós, mare estimada? Desitjo viure sens estimar á cap guerrer á fi de no patir per causa de cap home. Aixís restaré hermosa fins á la meva mort.

—No 's jura aixís tan de prompte, respongué sa mare, si felis ha d' esser en aquest mon lo teu cor, la felicitat te vindrá per l' amor d' un espós. Tu 't fas una dona encantadora; que Deu t' uneixi a un verdader y bon cavaller.

—Oh! ma mare torná la noya, deixa aquestas paraulas; l' exemple de molts donas ha ensenyat que 'l sufriment es per últim lo terme del amor. Jo fugiré de tots dos; aixís may arribará pera mi la desgracia.

La noble verge visqué molts dias felissos en la práctica de las més altas virtuts y no conegué á ningú que l' hi fes sentir l' amor. Mes després vingué á ser ab honor la dona d' un cavaller sens mácula.

Era aquell mateix falcó qu' ella habia vist en son somni y del qual sa mare l' hi habia fet la explicació. Quan terriblement prengué ella venjansa de sos més próxims parents quant l' hagueren mort.

A causa de la mort d' un sol moriren los fills de molts mares.

Traduhit per ALBERT PUIGDOLLERS.

POESÍA

ESCRITA EN GALLEGO, PER ROSALÍA CASTRO DE MURGUÍA

TRADUCCIÓ CATALANA

Dedicada á mon car amich en Marian Juncadella y Moga.

Calla, calla, fillet meu;
Qui 't dará la mamelleta,
Si ta mare es al molí
Y 'l teu pare á cercar llenya?

(1) Existeix un petit barri anomenat Troneck sobre la petita ribera Dron qu' afluix al Mossela entre Treves y Neumagen.
(2) Localitat d' origen romà, Alcia, prop de Worms.

Jo be prou que te 'n daria,
De mil amors, prenda meva,
Fins que ja estessis ben tip,
Fins que ja més no 'n volguesses,
Fins qu' estessis adormit
Ab tan ben feta boqueta,
Somriguentne, ben tipet,
Com esponja d' ayga plena.
Mes ¡ay! ¡quina nit s' atanaa!
Mes ¡ay! ¡quina nit t' espera!
Qu' encar que dugas lonts tinch
No rajan eix s fontetas.
Calla, calla, fillet meu,
¡Ay! com plorarás per ella,
Sense tenir qui t' escalfi
Fente adormí ab cansonetas,
Que sol, solet has quedat
Com una malalta ovella,
Tremolantne ¡pobrissó!
Com solen tremolar ellas.
Sense res per' acotxarte
Aquí en las pallas te deixan,
Y sobre tu pluja y neu
Cau per las trencadas teulas,
Y xiulant ne passa 'l vent
Per entremitj de las pedras,
Y com coltell esmolat
Las entranyas te travessa.
¡Ay quan ne vinga ta mare!
¡Ay quan ta mareta 't veja!
Com te trobará ¡pobret!
Lo mateix que la neu freda,
Sens teni esma per plorar,
Roseta, pels vents desfeta...
Prou mes t' haguera valgut
Qu' haguesses quedat sens neixe,
Que 'ls fills dels pobres han nat,
Han nat no mes per las penas.

Aixís s' explicava Rosa
En mitj d' una nit molt negra;
Aprop de rónega porta
Y d' esclexas tota plena,
Mentrestant que mormolavan
Per entre la boira espessa,
Del riu, las furientas ayguas
Y 'l bramul de la tempesta.
Era negre tot lo cel,
De dol estava la terra,
Y semblava que las bruixas
Ballessin allá á l' arbreda.

Entre tant un cant melós
En lo espay sentir se deixa,
Com una gaita tocada
En una aubada serena;
Com flauta que s' ou de lluny
Quan lo sol se pon depressa,
Y que 'l vent porta lo só
Ab l' olor de las floretas.

Al mitj d' eixa vella casa,
Que trista Rosa contempla,
Una llum blanca s' ovira
Com la del auba quan trenca:
Una olor de frescas rosas
Los aires de nit omplena,
Com si s' haguessen juntat
Las flors de la primavera.

Se senten cants molt suaus,
Sonan músicas qu' alegran,
Músicas y cants que may
S' han sentit en eixa terra.
Per aixó pasmada Rosa
Tot poch á poquet s' aixeca,
Y per una xica esclexa
Guayta agenollada en terra.

Jamay ulls humans han vist
Lo que allavors vegé ella,
Que si per cas no morí
Es que Deu no ho va permetre.
De gloria molt resplendent
Bells raigs d' amor se reflectan,
Del noyet abandonat
En sa rossa cabellera;
Y perque estiga content
Y se pugui ben distreure,
Aprop de sos peuhets creixen
Gayas toyas de floretas.
No dorm ja en pobre bressol,
Qu' un altre d' hermos n' hi feyan
Los angelets ab sas alas
Y ab sa claror las estelas.
Núvols de color de rosa

Son la seva capsalera,
Y li serveix d' abrigall
Un bell raig de lluna plena;
Y fins la Verge vestida
Ab un vestit d' ignocencia,
Perque no mori de fam
Y tipet se pugui veure,
Del seu pit li ha donat mel
Y així 'ls llábis li refresca.

Mentres que mon existís
Rosa mirant estiguera
Ab tanta gloria encantada
Ab tanta ditxa suspesa;
Mes de lluny s' ou una veu
Per entre 'ls olms de la vega,
Que cantant molt amorosa
S' explica d' eixa manera:
—Calla, calla, fillet meu,
Qui 't dará la mamelleta,
Calla, calla, fillet meu,
Que no plorarás per ella.

Acabat de cantá aixó
Desaparegué la Verge
Y 'ls angelets, deixant
Detrás d' ells una nit negra,
Ja trepitjadas se senten
Aprop d' una sendereta,
Ja han tancat en pany y clau
La portella per hont entrari...
Sa mare corre que corre
Perque 'l seu fillet l' espera;
Mes quan arriba, dormit
Al bell infantó contempla,
Y allavors petonejantlo
Li diu d' aquesta manera:
—Ay, fill del meu cor, hermós,
Serafinet, prenda meva,
Que fora de tu, fillet,
Si no tenias mareta;
Qui 't netejaría, qui
'T daria la mamelleta.
—Lo que mantan las formigas
Y 'ls aucellets alimenta;—
Digué Rosa, y se amagá
Per entre la boyra espessa.

JOAN MARTÍ Y TRENCHS.

Sant Vicents dels Horts, 1882.

ARTE Y LETRAS

DE segur, no hi haurá un sol de nostres lectors que no conega la publicació qual títol hem posat al devant d' aquestes ratlles. Més segur encara que ni un sol dels qui la conexen dexa d' estimarla y fins d' estarne orgullós, considerant qu' es en lo nostre país qu' ha vist la pública llum. Pera nosaltres es una satisfacció vivíssima poder agafar los volums apareguts fins ara y dir als estrangers: —Miréulos; d' aquí endevant, al tractar de aqueixa lley de publicacions, no serém ja nosaltres qui us ferém acatament, sinó vosaltres qu' hauréu d' esclamar: «Axó 's fa á Catalunya; axó 's fa á Barcelona.»

Y no es eczageració. No sabem avuy en dia una altra biblioteca en lloch del món qu' ofereixi les condicions d' aquesta, tant en bondat com en baratura.

En quant á la bondat, basta agafar qualsevol dels dotze volums y passarhi no més la vista, pera compendre que res més podria eczgirse de aquella empresa editora. Una impressió pulcra y esmerada, sobre paper ben tintat; una ilustració atinada y profusa, de la qual ne trobarán nostres lectors una bona mostra en la plana 221 d' aquest número; tots los moderns procediments de reproducció y grabat posats á contribució; una enquadernació verdaderament lucrosa, nova, rica, variada, espléndit march de les obres triadíssimes que vesteix; y tot axó posat al servey d' una direcció intel·ligent é ilustrada, tant en la part literaria com en l' artística, que no plany sacrificis de cap mena pera

fer creixer l'importància de la Biblioteca; ¿que més li cal a una publicació per posar-se en primera fila entre les més acreditades y de més esclat?

No res, certament. Y si ara s'hi afegeix sobre tot axó 'l preu fabulosament baix (preu talment d'edició econòmica), resulta que 'ls volums de ARTE Y LETRAS son, no sols una llinadura irresistible, sinó també un verdader miracle editorial. Per axó 'l públich los hi ha fet una acullida tan encoratjadora, qu' ho es més si 's considera que l'atreviment dels editors se dirigia a un cercle de lectors relativament reduhit y poch avesat a les edicions d'aquesta mena y forma. Però l'atreviment en l'idea ha resultat un éxit brillant en la pràctica, que no logran obtenir algunes imitacions tardanes que, sobretot al estranger, ab prou feynes arriban a surar.

Y es que difícilment podria trobar-se un'altra empresa que contés ab los elements de que aquesta disposa. Perque, fins prescindint de l'acert de la direcció y del valor de les obres en si metexes, y anant tan sols a la part d'enriquiment dels volums: un floret de dibuxants com l'ha reunit aquella casa, no 's troba axís com axís; ni abundan tant los establiments zincogràfichs que s'afanyen en perfeccionar sos treballs com l'encarregat d'aquesta part de la publicació; ni hi há, que sapiguem, un altre taller d'enquadernació qu' aventatje en gust y recursos al dels senyors Domenech, ben conegut y reputat de molt temps per los numerosos treballs qu' ha dat al públich.

L'idea de combinar la publicació dels volums ab la de lámimes fotograbades es enginyosa y justifica més lo títol de la Biblioteca. No cal dir, tractant-se d'un treball de la casa Goupil, que les lámimes estan perfectament dexades y que 'ls quadros que reproduhexen han sigut justament celebrats. Nos dol, però, qu' aquesta secció no estiga principalment destinada a fer conixer les obres pictòriques de nostres bons artistes.

Ultimament aqueixa empresa ha ficat, com se sol dir, l'olla gran dins de la xica, repartint, senzillament com a regalo als subscriptors, una ilustració de gran tamany, de la qual publicarà un número ab cada volum que apareixerá. Les condicions materials son inmillorables, essent son format lo més gran que may hem vist en periódichs ilustrats. En ses vuyt planes col·laborarán los millors dels nostres dibuxants, llençant-se, segons resa 'l primer número, a tota lley d'atreviments artístichs; y la redacció, confiada a una tria d'escriptors de gust, satisfará a bon segur fins als més eczígents. Nosaltres, desde les nostres columnes, saludem a sa aparició a aquesta nova companya que tan poderosament ha de contribuir a la propaganda del bon gust artístich y literari.

No sabem si ab lo dit hem donat, als qui no la conexen encara, una idea de lo qu' es la publicació ARTE Y LETRAS. Per si nó, 'ls recomanem que se la vejan ab sos ulls, en la seguretat de que no 'ls recarán les quatre pessetes de la subscripció.

Per acabar, com podria dírsens que no fem sinó alabar a l'empresa d'aqueixa Biblioteca, anem a formularli un càrrech de debó:

—¿Cóm es que no surt ab més puntualitat? Se 'ns oferí un volum cada mes y hi tenim dret.

F. M.

ENCÉLADO

(DE LONGFELLOW)

Ell no es pas mort: del Etna en les entranyes jau adormit; sa son no es pas eterna; quan s'alsa irat al mateix cel ábrusa la xafogor de sa alenada ardenta.

Un mont ferest d'apilotades roques tapa son cos y sa superba testa, mes sóta 'l ferm rocam lo bram ressona y avisa que 'l gegant encara alena.

Per tots indrets lo cim de la montanya sentint mortal esglay la gent contempla y del terrible despertar d'Encélado espera tremolosa l'hora incerta.

Y 'ls deus antichs mostrant en la mirada lo negre horror qu'enterboleix la pensa escoltan sos gemechs y se preguntan si viu encara lo gegant del Etna.

Bella terra que als peus de la montanya t'extens alegrement: mira la cendra que del gegant al pantejar horrible del pit s'exhala y cap al cel s'aixeca.

Hortes y prats y selves ufanoses cobreix de pols la nuvolada negra quan gosa a alsar son front altiu lo monstre y 'ls durs penyals de sa presó forseja.

¿Veyéu la roja llum que al mon espanta? es l'obrir de sos ulls que llampeguejan, y 'l vent que gronxa 'ls pins de la montanya va arreu cridant: «Encélado 's desperta».

L. MERCADER.

CARTA DE LA HABANA

25 de Juny 1882

Senyor Director de LA ILUSTRACIÓ CATALANA.—Barcelona.

Calma complerta en tota l'Habana. Res de nou que merezca la pena d'esmentarse. La festa de Sant Joan ha passat, sens que cosa d'importància la marqués, puig s'ha fet lo de sempre: passejarse tota la nit per la calzada de Sant Lázaro, baladrejar riurer y ballar.

A la vritat que no 's compren tanta deixadesa en aquest país, fins en las costums populars, com aixís tampoch, lo permís que concedeixen las autoritats, a los jochs de negres que en jorns així marcats com lo de Sant Joan surten a bandadas de 200 y 300 individus d'abdós sexes, recorrent los carrers de l'Habana, y cridant l'atenció del vehinat per sa estrambótica música, sas salvatjes cansons africanas y sos repugnants balls, puig que fa molt poch favor a la cultura d'aquesta capital; y menos mal si aquets jochs de negres no 's componen de *ñañigos*, que si es així, no hi faltan may bronquinas al xocarse dos jochs distints, de la que'n resultan ferits y morts.

L'entusiasta catalá D. Miquel Brunet, vocal de la directiva del Centre Catalá y duenyó del gran café de Tacon, celebrat per sas bonas begudas, dolsos y complets sérveys per convits, ha concebut l'idea de donar en son acreditat establiment, una série de concerts executats per sis reputats artistes; los que ademés de servir d'esbarjo als constants parroquians de dit establiment, contribuirán sens dupte a desarrollá mes aquí, l'afició a la bona música. Anit tingué lloch lo primer concert, que deixá satisfeta a la nombrosa concurrència que asistí a dit espectacle, en lo qual se distingiren tots los artistes que prengueren part.

Y ja que parlo de cafés, vaig a fer notar, encare que sia de passada, lo desitj d'implantar en Cuba, lo servey de donas en los establiments. Alguns cafés son los que s'han atrevit a esser los primers en establir aqueixa costum, que temo no tinga imitadors, perque de la manera com ho han fet los duenyos de dits establiments dona un resultat contraproduhent. Dos dels principals cafés, situats en lo punt mes centrich, estant servits per donas que a la llegua diuhen lo que son y lo que valen. Aquest insult, quasi 's pot dir, a la població sensata de l'Habana, ha sigut ben contestat, perque fora d'uns quants soldats y de gent que no te res que perdre, altre classe de gent no visita tals cafés, si 's conta entre 'l número dels decentes.

Lo intelligent jove D. Joseph M. Nadal, músich de la banda d'enginyers, impulsat per son esperit catalanista y per son entusiasme, ha arreglat per dita banda, una sardana llarga sobre motius del «Arre Moreu» de 'n Ventura, qual sardana s'estrenará en lo park central la vinent senmana. Aquest jove es l'autor d'altres dos sardanas originals, que s'han tocat en lo dit parque y que han tingut molta acceptació.

Lo Centre Catalá segueix bressolant-se. Demá cumpleix un any, que tingué lloch la primera junta general de catalans, per la fundació de dit Centre. A veurer si passarà gaire temps mes. S'está esperant la volta de Sagüa del Senyor President per a resoldre tan important assumpto.

De vosté atent y S. S. Q. B. S. M.

GABRIEL COSTA NOGUERAS.

ÓSCUL DE PAU

Tú eras la reina del ball; saló amunt y saló avall jo 'm fonia per mirarte, y 't guaytava en un mirall quan venia algú a ocultarte.

Per tot ta forma divina jo veyia belluguejar, y entre plechs de musselina me semblavas una oadina sortint del fons de la mar.

Set dias de mala cara que foren per mí set anys, y 'l que duraria encara si no hi hagués qui repara en nostres mals averanys.

Lo teu desdeny qu'assessina prou que 'l vaig assaborir, y en ton orgull de regina jo 't veyia encara més divina sentint qu'anava a morir.

Per tots paraulas tenias, per tots accents de dolsó, mes mon perdó ni 'l volias y fins de mos ulls fugias que cremavan de pasió.

L'orquestra preludiava llavors; oh instant felís! l'últim *quadrille*... jo cercava ta amiga y ab ella anava a topar-te *vis a vis*.

Devant meu, cerimoniosa prou te saberes mostrar, mes jo 't veyia recelosa y fins en tot pit la rosa veyia de por tremolar.

Tot respirava passió; de la música 'ls compassos feyan vibrar lo saló, y la pau entre mos brassos vam segellá ab un petó.

R. E. B.

CASSINO DE GRANOLLERS

CERTÁMEN CIENTÍFICH LITERARI DE 1882

La Comissió organitzadora del segon certámen d'aqueixa societat que se celebrará enguany lo dia 4 de Setembre pròxim, te l'honor d'invitar a tots los poetas y escriptors per que se servescan contribuir ab la llum de llur inteligencia y ab llurs dots y coneixements a la major brillantés y lluhiment de dita festa, segurs de ferse dignes no sols del aplauso de tots los que sentin ver entusiasme per aquestas honrosas lluytas, si que també del agraument mes sencer de la mateixa Comissió.

PROGRAMA

PREMIS QUE S'ADJUDICARÁN

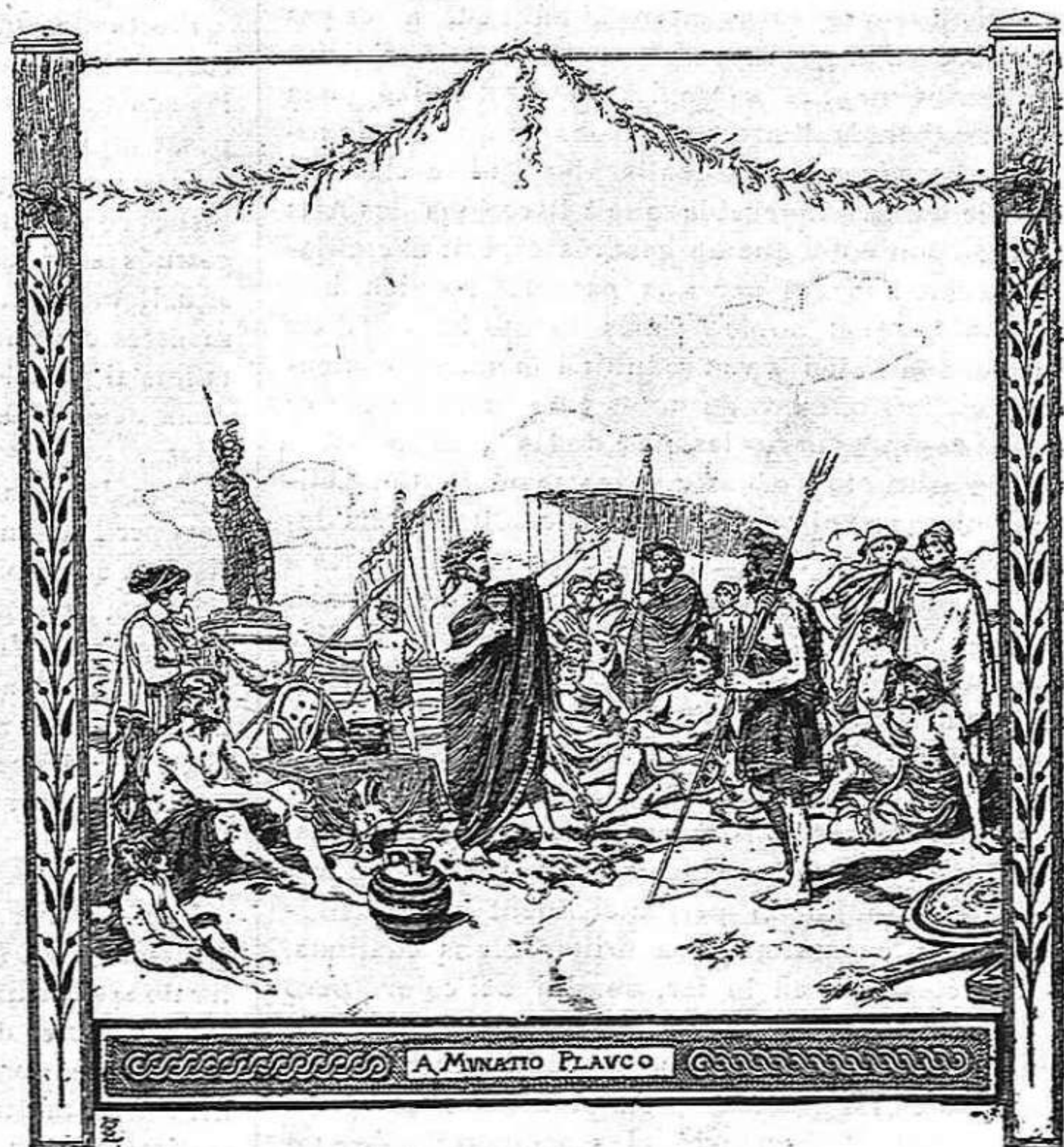
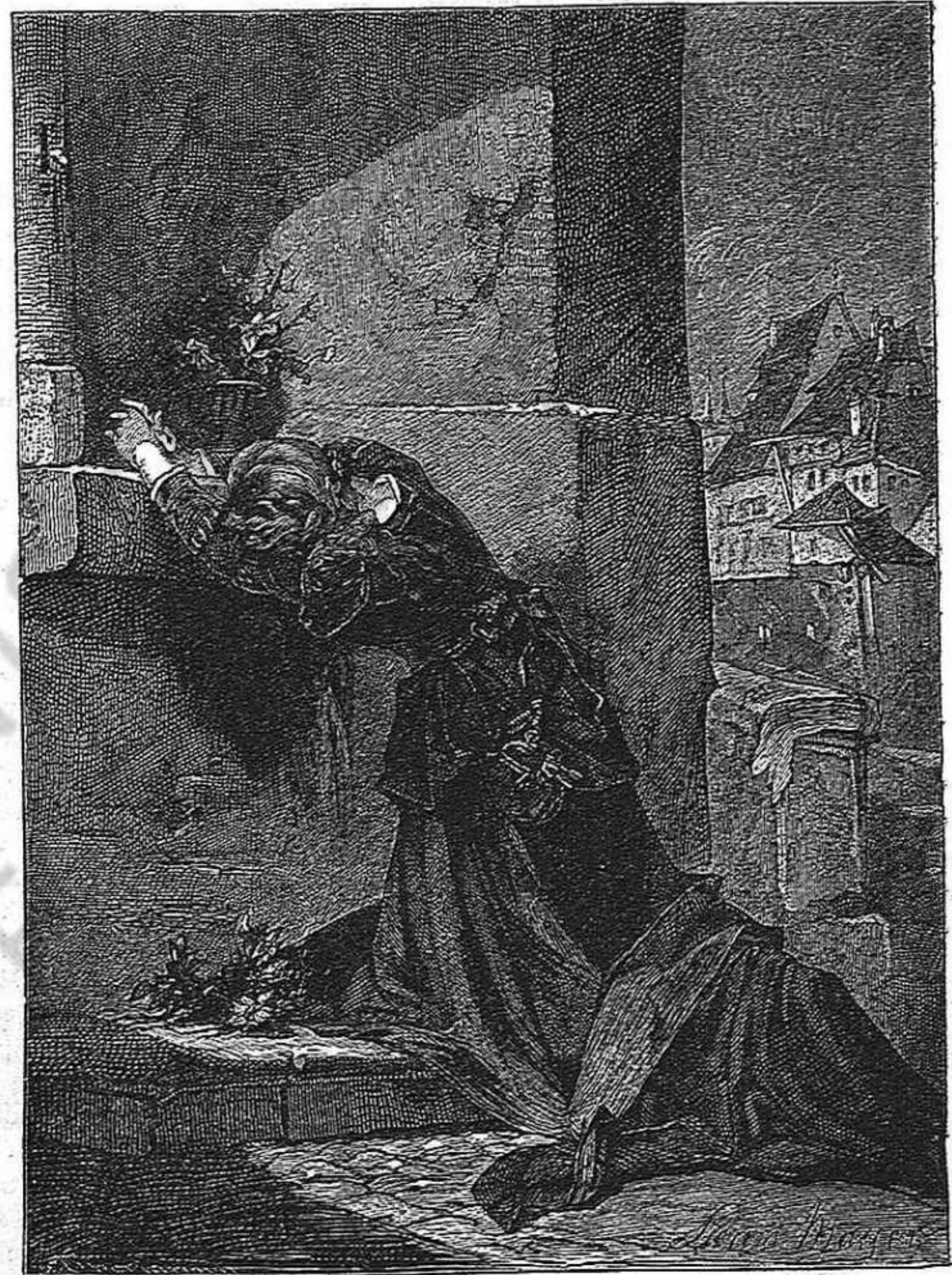
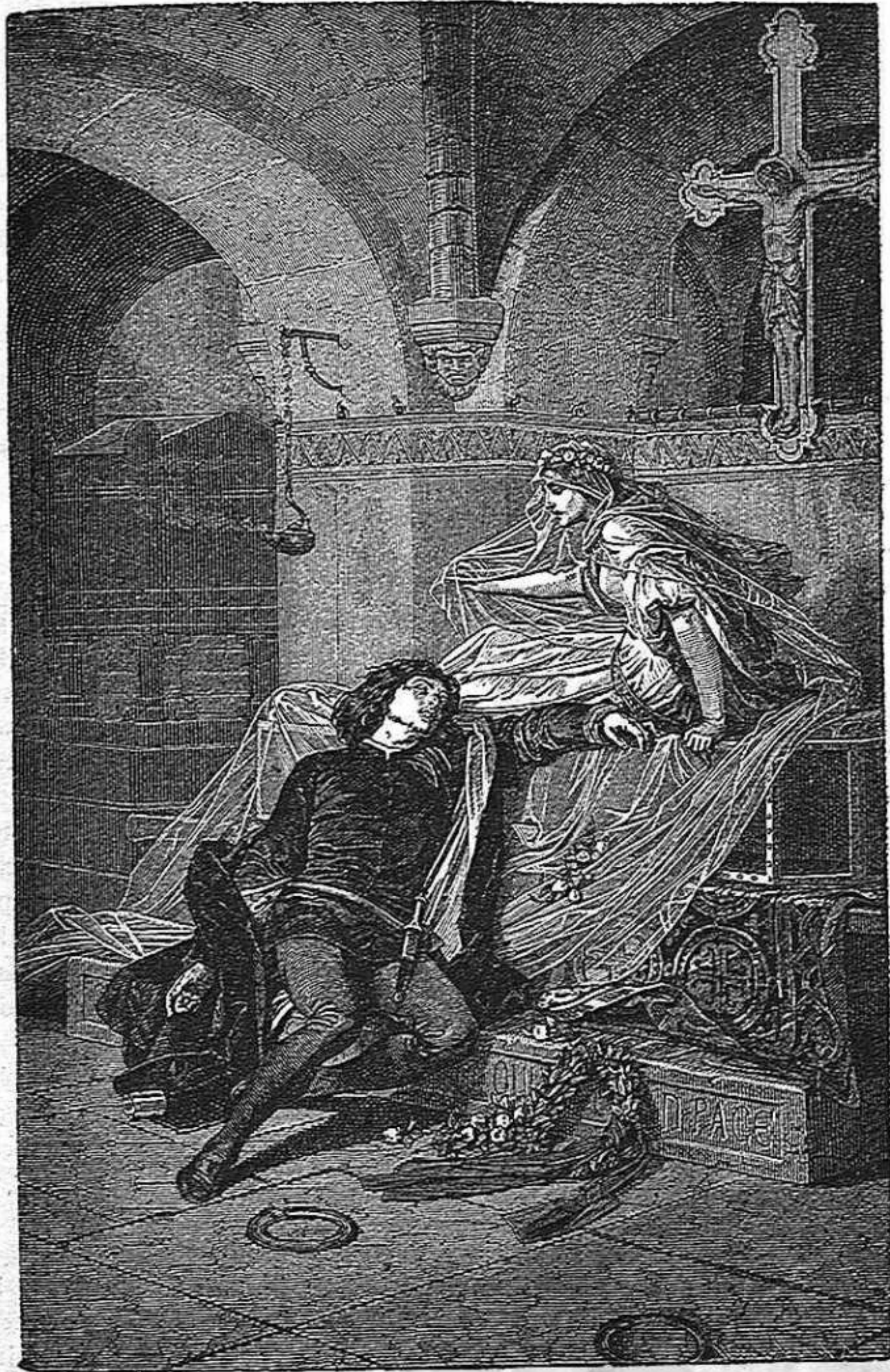
- 1.º «Una flor natural», oferta per la Comissió organitzadora, que 's donará a la millor poesia sobre tema lliure. Lo poeta premiat nombrará la Reina de la festa.
- 2.º «Una estatua d'argent» del eminent patrici 'n Joan Fivaller, oferta de la mateixa Comissió, a la poesia que cante millor l'epissodi històrich d'en Fernando d'Antequera y 'l avans dit Fivaller, sobre 'l véctigal de la carn.
- 3.º «Una englantina d'argent», oferta d'alguns fills d'aquesta Vila aficionats al Teatre, al millor monòlech en vers sobre un assumpto trágich ó dramátich, qual argument 's deixa lliure; advertint, no obstant, que será preferit aquell que, essent representable, tinga l'acció en lo Vallés.
- 4.º «Un tros de marbre negre, ab una fulla d'argent representant pergami, que contindrà una inscripció alegòrica y l'escut d'armas de Granollers», a la millor biografia en prosa d'en Bruniquer, premi costejat per la societat «Cassino de Granollers».

LOS GOSSOS

ILUSTRACIONS DE LA BIBLIOTECA ARTE Y LETRAS

1. Dibuix á la ploma de A. Mestres, pera *La Hija del Rey de Egipto*. 2. Id. id. de Enrique Serra, pera *Mireya*. 3. Lámina del *Romeo y Julieta*, per Piloty.
4. Lámina del *Fausto*, per Liezen Mayer. 5 y 6. Dibuix á la ploma de A. Melida y J. Ll. Pellicer, pera la *Odas de Horacio*.

5.º «Un grupo alegórico d'argent», premi ofert per la mateixa Societat, al millor article sobre costums catalanes, essent preferit aquell que tracti ab especialitat las de Granollers

6.º «Una escribania d'argent», oferta per l'Ajuntament de Granollers al autor del millor treball en prosa sobre 'l següent tema: «Causas que han impedit lo desarrollo de Granollers y medis pera fomentarlo.»

7.º «Un objecte d'art», regalo del Excm. Sr. D. Anton Ferratjes, Diputat á Corts per aqueix districte, á la millor oda que conmemori los fets distingits dels voluntaris catalans en la Isla de Cuba.

8.º «Un grupo d'argent compost d'algunes eynas de pagés», al autor de la millor memoria sobre el tema: «Atés lo perill imminent de la invasió filoxérica en la nostre comarca y tenint en compte la importació cada dia creixent de grans estrangers, quina classe de cultiu será la més convenient pera en cas necessari, substituir al de la vinya?» qual premi ha sigut ofert per la Societat de propietaris rurals del Vallés.

9.º «Una copa artística d'or y argent», ofrena de D. Pere de Rosselló, Diputat provincial per aqueixa comarca, al autor que del modo més clar y exacte senyali los verdaders límits del Vallés y millor espliqui la geografia física de dita comarca.

La Comissió organitzadora ha nomenat individus del jurat calificador dels treballs que 's presenten á los Senyors següents:

Excm. Sr. D. Victor Balaguer.—D. Ramon E. Bassegoda.—D. Francisco Maspons Labrós.—D. Francesch Matheu Fornells.—D. Jacinto Montañola.—D. Joseph Piñol y D. Emili Vilanova.

Tots los treballs deurán estar escrits en idioma catalá, exceptuantse los senyalats ab los núms. 6, 8 y 9 que podrán serho en catalá ó castellá indistintament.

A més dels premis indicats, lo jurat podrá concedir los accésits que cregui convenientes.

Tots los treballs deurán ser inédits y anar acompanyats d'un plech tancat que contingui lo nom y apellido, domicili y punt de residencia del autor, y un lema igual al que ha de consignarse á la cabecera de cada un de dits treballs.

Los plechs de las composicions no premiadas serán inutilisats públicament per lo jurat en l'acte de la repartició dels premis.

La Comissió organitzadora se reserva la propietat dels treballs premiats, per durant un any. á contar desde 'l dia del Certámen.

Tots los treballs deurán ser remesos desde la fetxa hasta lo dia 20 d'Agost del corrent any al domicili del Secretari de la Comissió, carrer de l'Aurora, 27, principal, en la present vila.

Granollers 24 Juny 1882.—Per la Comissió.—Lo Secretari, Miquel Plaixart.

BELLAS ARTS

Las dificultades ab que te que lluytar lo que 's dedi- qui á fé un judici, menos que lleuger de las obras artisticas que 's presentan al públich, no es pas petita, sobretot al entrar en plena temporada d'istiu, en que el moviment es insignificant. Ab tot y aixó, en la mateixa temporada d'hivern es troba el que ha de redactar aquet género de treballs ab un altre clase de inconvenients. Es innegable que á Barcelona las Arts han aixecat son vol y que un generós esperit d'emulació unit á cert estímulo per una part del públich han contribuít á aquet noble fi; mes lo qui be ó mal ha de emetre son judici 's veu reduhit á mencionar semanalment en cert numero de noms y un cert número de composicions que versan las mes de las vegadas sobre un mateix assumpto y género; veyentse per lo tant obligat á repetir hasta el cansament, las qualitats y els defectes dels mateixos artistas, que concretats los mes á tractar un sol género ó una sola especialitat fan gala en ella de son modo de fer y de sa laboriositat. Se dirá que no pot menos de sucsehir tractantse de una localitat en la que s'exposan generalment treballs dels artistas que aqui resideixen. També es molt cert. Pero no podem menos de condoldrens de que, exceptuant molt honrosíssimas excepcions, l'amanerament, l'exclusivisme y hasta tal vegada la influencia del esperit mercantil de nostra época influeixi perjudicialment en molts artistas. Veyém en moltas telas brillar grans qualitats, bon gust, elegancia en lo fer, domini del color, pero no es la possessió del *metier* (di. simulin la paraula) lo que fá als grans artistas; es una poderosa aspiració que 's retrata aixís en las grans com en las petites composicions, l'esperit d'observació, el sentiment y sobre tot cert afany per que busca en lo art lo sentit, un fi trascendental, relacionat ab las necessitats y el modo de ésser present. Quan la aspiració del artista, quan l'art es reduex á mecánica execució, el pinzell sembla dispu-

tar á la fotografia son domini. Y en la esfera de las arts del dibuix passa en nostros pahissos com en la esfera de la poesia. L'imaginació meridional, brillant y exaltada sent bé la naturalesa que s'ofereix á la mirada y la canta sens detenirse moltas vegadas á estudiarla, ni á interpretar-la. Mes alguna cosa ha de donarse també á la reflexió, al estudi que acompanya y robusteix tota inspiració.

Es innegable que un pintor pot arribar á dominar un género y pot no separarse de determinats assumptos, ja per modestia, ja per conveniencia, ja per descurit. Pero es innegable que deu tantejar sas forsas y aspirar á ser algo mes qu' un bon executant.

Fásintse cárrech donchs nostros lectors dels inconvenients que han de produir certa monotonía en las revistas de Bellas Arts. Pero si á 'n aixó afegeixen l'entorpiement que produheix la temporada estival en aquet género de manifestació es convindrà en la conveniencia de posar per ara un determinat interval de temps entre cada una de nostras acostumbradas revistas.

E. B.

NOVAS

Lo diumenge dia 16 del corrent Juliol, tingué lloch en nostra Catedral-Basilica, la consagració del Il·lus. rísim Sr. Dr. D. Joseph Morgades y Gili bisbe preconizat de Vich, essent lo celebrant l' Excm. é Ilm. Sr. Dr. Joseph M.º d'Urquinaona bisbe de Barcelona y asistents los Il·lms. D. Tomás Sivilla bisbe de Girona y D. Salvador Cassanyas bisbe de la Seo d' Urgell, abdos companys que han sigut del nou consagrat en lo Capítol catedral de Barcelona.

A las nou comensá la grandiosa cerimonia, ocupant llochs de distinció lo Sr. Galbis General Segon Cabo, lo Governador civil de la Provincia y lo Sr. Alcalde primer, é immediats se trobavan lo padrí del nou bisbe son amich íntim Eduart Durán, y davant lo notari del Excel·lentísim Capítol Sr. Martí y Sagristá qui autorisá l'acte, junt ab lo Vice-Rector del Seminari Dr. D. Joaquim Pujol y lo M. I. S. Degá; que assistiren com á testimonis.

En lo entarimat sobre la cripta de Sta. Eulalia, prengueren lloch, lo Sr. President de la Diputació provincial, lo Fiscal de S. M., la Comissió del Capítol Catedral de Vich, formada per lo Capiscoll y los M. I. S. Canonges D. Joseph Cid y D. Cristofol Sarrias; y una comissió de l' Ajuntament de dita ciutat, presidida per l' Alcalde D. Martí Genís y Aguilar. Assistiren també lo Sr. Arcipreste de la Seo de Manresa, los PP. Guardians dels Caputxins de Manresa y lo d' Igualada, abdos ab l' habit de l' ordre; y la familia del nou Prelat entre la que figuravan diferents germans y germanas sevas. Lo Revd. Morgades, geriná del nou bisbe, se trobava en lo altar com á presbere asistent.

Altres personas de distinció com son: D. Joan Sallars de Sabadell, ostentant las insignias de Camarer secret de Sa Santetat, y moltas familias de Vilafranca del Panadés, parents, amichs ó coneguts del nou bisbe, ocupavan lo crehuer y lo cor, aixís com las tribunas damunt de las capellas.

Efectuadas todas las ceremonias prescritas pel ritual, essent dirigidas pel Dr. Saladrigas y fetas pel consagrat las acostumbradas ofertes de dos atxas de cera, pá y vi, posat aquest en dos barrilets platejats y daurats; després de consagrat y rebuda la Crossa y la Mitra dels bisbes consagrants, fou entronizat, sentantse en lo magestuós silló de vellut carmesí de cara al poble. En aquell moment fou entonat lo *Te Deum laudamus* y mentres continuava lo salm, va fer lo nou bisbe la volta fins al portal del Cor, donant la benedició, la que doná després solemnement desde l' altar al acabarse la Missa.

Eran dos quarts de dotze quan acabada aquesta y deixats per l' Il·lm. Sr. Morgades los ornaments, que consistiren en la preciosa casulla de que parlarém en altre número, la Mitra dibuixada per D. Joan Martorell y regalada per sa familia y la soperba Crossa regalada per alguns Vilafranquins, sortí de la Catedral, atravesant una compacte multitut que s'afanyava pera besarli son anell y á la que secundava carinyosament lo consagrat; qui acompanyat dels demés Prelats se dirigí al palau bisbal.

Han sigut ja publicadas las últimas entregas de l' interessant obra *Resumen legislativo*, que ab tan bon éxit ha donat á llum l' advocat don Joan de Marfá, en la casa editorial de don Jaume Molinas. Lo complement d' aquesta obra acredita completament lo que tenim dit altres moltas vegadas, respecte á sa incontestable utilitat pera lo coneixement de la legislació vigent en tot lo relacionat ab l' aplicació de la lley de Enjuiciament civil, materia avuy complicada y que necesitava evidentment d' un guia tan complet com ho es l' obra del senyor Marfá.

Lo dimars passat, dia de San Jaume, tinguem lo gust d' assistir á la funció que doná la Societat «Centro Familiar», en son local del carrer dels Abaixadors, posantse en escena lo drama *El arcediano de San Gil* y la comedia *Lo mestre de minyons*.

Se distingí notablement en abduas produccions, la senyoreta Concepció Planas, donant evidents probas d' una esmerada instrucció y d' una sanyalada disposició per l' art escénich. Sens dupte, dedicantse á tan difícil art ab assiduitat, pot asegurarse que será una actriu de singular mérit. Per tals motius la numerosa y escollida concurrencia no li escassejá sos aplaudiments, y al acabarse lo drama li foren presentants diferents regalos tots ells de gust esquisit.

Los demés actors, també aficionats, desempenyaren molt bé sos respectius papers, y á tots doném nostra mes franca enhorabona.

Segons noticias qu' acabem d' adquirir, en los Jochs Florals de Valencia han obtingut premis de música, nostros estimats amichs don Eusebi Ferran y don Artur Baratta, als quals felicitem de tot cor.

Acaba de sortir d' aquesta ciutat lo distingit catedrático d' Historia y Bellas Arts de l' Universitat de Bonn (Alemania) lo senyor Cárles Justí, qui no es la primera sino la segona vegada que visita á Espanya, havent recorregut en la primera las comarcas d' Andalusia.

Are ha visitat detingudament las provincias de Tarragona y Barcelona y també part de la de Girona, manifestantse molt satisfet de la magnificencia é importancia de sos monuments y numerosissimas obras de art.

Visitá detingudament també lo senyor Justí lo local de l' Associació catalanista d' excursions científicas, admirant las notables columnas que conserva de l' antich temple d' Hércules, celebrá molt especialment l' objecte de la Associació y sos numerosos treballs examinant sos preciosos Albums, numerosos calchs, curiosos objectes arqueològichs y copiosas colleccions científicas, acceptant ab agrahiment un exemplar del volum de Memorias y de la fulla arqueològica.

Lo dia següent, acompanyat del soci de la mateixa don Heribert Barallat, visitá ab moltíssima detenció lo grandios monastir de S. Cugat del Vallés, y en aquest si be ponderá com era degut sa magnificencia arquitectónica, no 's cansava d' admirar l' hermosura de sos antichs retaules, pintats uns y prólixament escultrats los altres.

Sortit envers Tarrasa, Manresa, etc., lo senyor Justí se proposá seguir son viatge per Madrid, Avila, Leon y Santiago. Digne es d' imitació aquest intel·ligent entusiasme é incansable amor á l' estudi.

Galantment convidats vam assistir á la vetllada literaria y musical que celebrá 'l dia 15 d' aquest mes la societat coral euterpense «La Union», ab motiu d' inaugurar son local del carrer de Ronda de Sant Antoni, núm. 17. Se van llogir escullidas poesias dels senyors Guimerá, Matheu, Llanas y Benages, que foren mol aplaudidas per la numerosissima concurrencia que umplia 'l local. La societat coral cantá algunas escullidas pegas de son repertori, executantse ademés pe 'ls reputats professors senyors Rodoreda (piano), Laporta (armonium), Güell (violí) y García (violoncello), preciosas composicions tals com *Les adieu de Marie Stuart*, de Niedemeyer, *Meditation*, de Bach, un quarteto de Durand sobre motius de Schubert, fentse aplaudir molt especialment y haventse de repetir lo quarteto de Rodoreda sobre motius de Clavé y la preciosa melodia *L' anyorament*, que fou perfetament executada pe 'l senyor García. Lo senyor Pijém, director de la societat cantá un ária de baix de l' ópera *Don Carlo*. Lo acte comensá ab un discurs d' apertura del senyor Borrell y terminá ab un parlament de gracias que dirigí als concurrents lo mestre Rodoreda, com á director artístich de la Associació Euterpense. Los que prengueren part en la vetllada foren després obsequiats ab un refresch, regnant la major cordialitat y fentse vots pe 'l progrés de la societat «La Union».

En lo concert matinal donat lo dimars passat, festa de San Jaume, per la societat d' Euterpe, s' estrená 'l coro á veus solas *Cansó del batre*, del jove y llorejat compositor senyor Sadurní. Aquesta obra, premiada en lo darrer certámen Clavé, abunda en motius agradables y está correctament escrita; lo numerós públich que acudí al concert aplaudí ab entusiasme la nova composició, haventse de repetir baix la direcció de son autor, que fou obsequiat ab una preciosa batuta, present de la societat coral «La Poncella», de Sant Gervasi, de la que 'l senyor Sadurní, n' es digné director.

Dilluns passat vam assistir al concert que las societats euterpenses de Sans «El Porvenir», «La Familiar Obrera» y «La Floresta» van donar en lo deliciós local de la primera d'ellas, á benefici de las víctimas de la explosió ocorreguda en lo carrer d'Amalia de nostra ciutat. Las pessas á veus solas que figuraven en l'escullit programa foren executadas per una gran massa coral, essent de notar en totas una precisió y un colorit que no's podia esperar de la diversitat de societats y dels escassíssims ensaigs que tingueren, per lo qual debem felicitar als estudiosos orfeonistas y al jove mestre senyor Laporta, que tingué á son càrrech la organizació y direcció del concert. La banda d'artillería, dirigida per don Lluís Bressioner, va tocar las més escullidas pessas de son repertori, obtenint entusiastas aplausos ab la execució de la fantasia sobre motius de *Lohengrin* y sinfonia de *Mignon*, la última de las quals s'hagué de repetir á instancies dels numerosíssims oyents que umplian l'espai local. Lo concert de que parlém, apart de son benefic objecte, tingué una senyalada importancia baix lo punt de vista purament artístich, y ben segur la població de Sans ne guardarà sempre un bon recort.

Del Bolletí eclesiástich de Vich, reproduim la següent y curiosa noticia dels bisbes de Vich procedents de la diócesis de Barcelona. Son aquets los Il·lms. Srs. don Miquel de Ricomá, de Granollers del Vallés, desde 12 de Maig de 1345, trasladat l'any següent á Barcelona; D. Joan Vila, canonge de la catedral de Barcelona, anomenat bisbe de Vich en lo mes de Juny de 1597 y mort lo mateix any; D. Francisco Robuster y Sala, ardiaca de Sta. María de la Mar, elegit en 1598, y governant fins á 1607; D. Onofre Reart, canonge penitenciari de la catedral de Barcelona, qui comensá á regir lo bisbat de Vich en 1611, y fou trasladat á Gerona; D. Pere de Margarola, qui essent Prior de la Colegiata de Santa Agna, fou anomenat bisbe d'Elna y en 1627 passá á Vich y als quatre anys á Lleyda; D. Ramon de Sentmanat, ardiaca de la catedral de Barcelona, elegit bisbe de Vich en 1640; D. Baltasar de Montaner, abad de S. Cugat del Vallés y confesor de Felip V, avisá sa elecció de bisbe de Vich en 1705, y D. Ramon de Marimon, natural de Barcelona, essent canonge de Tarragona, fou elegit bisbe de Vich governant lo bisbat desde 8 de Mars de 1721 á 16 de Janer de 1744 en que morí, essent tingut per Sant.

Com haurán pogut veurer nostres lectors, comensem en aquest número la traducció catalana del célebre poema heróich de Alemanya *Los Nibelungs*, tan poch conegut com digne es de serho especialment pels que's complauren en seguir pas á pas las diversas fases en que's desenvolupan las literaturas de las nacions, ja que la obra de que parlem es potser la més á propòsit pera donar una idea de lo que son las primitivas llegendas míticas de la poética Germania.

Es també d'interés la publicació d'aquest poema per estar inspirada en son argument la tetralogia musical del célebre Ricart Wagner, estrenada en Bayreuth ab desusada magnificencia gracias á la protecció que li ha dispensat lo actual rey de Baviera, y qu'es considerada per los amants del art musical com la última paraula en lo terreno de la reforma de la música dramática que tan ardidament ha emprés lo seu autor.

Escrites aquestas ratllas hem pogut enterarnos del gran éxit que acaba d'obtenir Wagner, ab l'estreno del *Parsifal* en lo referit teatro de Bayreuth. En ella més que may lo sabi mestre se revela com á orquestrador de primera forsa, obtenint recursos casi inconcebibles de l'instrumentació. En lo número vinent parlarem, si 'ns es posible, ab més extensió d'aquest verdader aconeximent musical.

No creyem necessari advertir que la Redacció de la IL·LUSTRACIÓ CATALANA, no fa sevas en cap manera las ideas vertidas en articles qu'apareixen suscrits ab la firma de sos autors, als quals deixa en la més complerta llibertat pera defensar sas particulars opinions. Serveix aixó de resposta á las preguntas que se 'ns han dirigit per alguns suscriptors, referents al article que veje la llum en lo número passat de nostre estimat col·laborador don Modest Vidal.

Lo Centro Gallego, de Buenos-Ayres, ha tingut la amabilitat de remetre un exemplar de la convocatoriá pera 'ls Jochs Florals que 's proposa celebrar en aquella ciutat y en una atenta carta nos suplica qu'exposem l'opinió que 'ns mereix lo pensament d'aquella societat al proposarse celebrar aquella poética festa.

Accedint á sos desitjos, pocas paraulas han de bastarnos pera complaure al Centro Gallego. Lo pensament no pot ser més lloable; conegudas las ideas que ve

sustentant LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA ja es de suposar que no ha de tenir sinó frases d'aprobació pera aquestas pacíficas lluytas en que s'estimulan lo conreu de las arts y de las lletres y que serveixen en molt pera fer avansar als pobles per las vias del verdader progrés y de la civilitació.

Ara si 'ns pregunta lo Centro Gallego, com pensem respecte á l'exclusió que ha fet pera las composicions enviadas al certamen de las llengües éuscara, gallega y catalana, quan figuran en lo programa premis oferts per corporacions compostas de fills de las provincias vascas, gallegas y catalanas, no podrem en cap manera seguir en lo camí de las alabansas, ans al contrari deuriam dirigir enérgicas censuras als que tan poch amor han demostrat en aquesta ocasió per las literaturas provincials d'Espanya, tan dignes al ménos com la castellana, de fomentarse per medi de concursos é institucions análogas.

Una numerosa y escullida concurrencia ha assistit á las duas conferencias que en lo Centre Catalá ha donat son digne vice-president don Valentí Almirall. Dita societat va prenent cada dia més importancia y excitém á tots los catalanistas qu'encara no ho haguessen fet á que's decideixen á inscriurers en las llistas de socis del Centre, ahont, prescindint de tot mesquí esprit de partit, se procura per tots los medis lo foment dels interessos morals y materials de Catalunya.

FERROCARRILS

DIRECTES DE MADRIT Y SARAGOSSA Á BARCELONA

Atenent á lo avansat de l'estació present aquesta Companyia ha resolt suspendre fins á nou avis la circulació dels trens *exprés* números 51 y 52 que venian fentse entre Barcelona y Vilanova, los dimecres á la tarde.

En cambi, pera fer assequible ab poch gasto la visita á la celebrada Exposició regional de Vilanova y Geltrú, quedarà establert desde 'l'vinent mes d'Agost un servey especial de billetes d'anada y tornada entre Barcelona y Vilanova, ab la rebaixa de preu d'un 50 per 100 próximament, los quals s'expandrán en l'estació de aquesta capital pera tots los trens dels diumenjes y demás dias festius; y 'ls dijous pera 'l'tren que surt á las 2 y 40 minuts de la tarde; ab obligació de tornar en lo que surt de Vilanova á las 7 y 45 minuts de la mateixa.

Lo preu del bitllet d'anada y tornada serà donchs de

3 pessetas 50 céntims á 3.ª classe
y 5 id. 50 id. á 1.ª id.

deben adquirirse ademés, al pendre 'l bitllet, la tarjeta d'entrada á l'Exposició qual cost es de 1 pesseta.

Pera las demás condicions del passatge poden véures los cartells publicats per la Companyia y fixats en la estació de aquesta capital y sitis de costum.

Barcelona 29 de Juliol de 1882.—Lo Secretari general, Agustí Pujol.

LLIBRES REBUTS

TAQUIMETRIA ELEMENTAL (Geometría intuitiva), por D. Pedro A. Berenguer.—Imprenta y llibrería de Valverde, 20.—Madrid.

La *Geometría práctica intuitiva*, respon actualment á una necessitat imperiosa: fins al present la geometría habia estat ensenyada ab arreglo als métodos que seguiren en sas escolas Thales, Pitágoras, Platon y Euclides prosseguits en los temps moderns per eminents matemátichs com Legendre, Lacroix, etc. Pero com á tota ciencia, exigia aquesta rama de la matemática estudis preparatoris y auxiliars que no á tots era possible fer, més especialment en aquelles classes que no poden abandonar son treball y sols contan en determinadas horas per adquirir alguns coneixements.

La *Taquimetria* ha vingut á omplonar aquet vuyt; y la popularitat que aquet método ha obtingut en las mes importants nacions de Europa, demostra mol evidentment sas notorias ventatjes.

La historia de la *Taquimetria* es la següent:

En 1857 Mr. Eduard Lagout fou encarregat de la construcció de la línea del Adriàtich, ab la condició de que habia de confiar los treballs á operaris italians. L'illustre ingenier, obligat per las circunstancias, se veje precisat á escriure per la ensenyansa d'aquells una cartilla que contingués las fórmulas indispensables á la determinació de la mida dels cosos; mes ben persuadit de qu' es reté ab dificultat lo que no s'apren en discerniment, se vá constituir en mestre y explicá ab gran sencillez y claretat á sos obrers auxiliars las veritats mes essencials de la geometría.

Tal va esser l'origen de la *geometría popular*, que

gracias als esforços de matemátichs eminents per reunir sos principis en cos de doctrina, ha obtingut tant á Alemanya com á Fransa é Inglaterra un éxit sols comparable á sa utilitat.

En resúmen: *adquiri'l coneixement de las fórmulas de constant aplicació en la industria y las arts que serveixen per determinar ab facilitat y prestesa volúms y superficies*; tal es l'objecte de la *Taquimetria*; y aquest objecte l'ompla per medio de reglas sencillas y racionals que condueixen al coneixement de la ciencia sens recorre als rigorosos procediments de la *geometría teórica*.

El Sr. Berenguer ha fet una obra útil y eminentment práctica. Comensa sos treballs per preliminar aritmétichs y geométrichs, ocupantse molt detingudament en la determinació de las áreas y volúms dels cossos, y en las equivalencias dels mateixos. Y per últim consagra un capítol á la resolució dels problemas práctichs, que ofereixen l'exemple com á complement y confirmació de la teoria.

Lo llibre acaba ab lo càlcul dels polígonos regulars, medició aproximada de distancias inaccesibles, cubació dels materials de construcció, fustas, càlcul dels volúms dels cossos per son pés y recíprocament, taula de densitats y aforo de túnels.

Setanta y duas figuras distribuïdas en 14 láminas dibuixadas ab gran claretat completan aquesta obra, destinada á prestar grans serveys á las classes industrials y obreras.

Lo Sr. Berenguer que té acreditada sa laboriositat ab obras de verdadera importancia mereix per aquest concepte nostre mes coral felicitació. — F. BARADO

LLIBRE DE LA PATRIA.—Aquest títol porta 'l primer volum de la nova Biblioteca catalana, bellíssima colecció de poesia, del nostre renaixement, que ben segur ha merescut del públich una acullida com no la logran gaires llibres escrits en nostra materna llengua. Si no fos que al publicarse aquestas ratllas ja serán ben poch los nostres lectors que no hajan apreciat per ells mateixos las bellesas contingudas en lo llibre que les motiva, nos plauria entretenirnos en lo exámen de cada una de las composicions que 'l forman, mes ara ja es en va que 'ns esforcem en posar de relleu los mérits d'ellas y per a tra part no 'ls cal la nostra recomanació als ja prou reputats escriptors que en l'obra hi han posat los fruits més saborosos de sa may apagada inspiració y de son ardent amor á la patria catalana. Si aixis no fos seria tasca grata pera nosaltres lo senyalar las belles imatjes y la correcció extremada de la alegoria del mestre D. Marian Aguiló *L'arbre de la Patria* y repetir lo concepte cent voltas expressat de la famosa oda *A la Patria* de D. Bonaventura C. Aribau y la no menys famosa poesia del ilustre trovador de Montserrat D. Víctor Balaguer, de la que ningú ha deixat de repetir alguna vegada aquell; *¡Ay Castilla castellana*, etc. Bé hauriam de parlar ab igual justicia de moltras altras composicions que son de sobras conegudas pera que tinguésem de dirne alguna cosa nova, tals com las duas altras del mateix senyor Balaguer; la inspiradíssima y valenta del distingit mestre D. Adolf Blanch *La veu de las ruinas*; la del no menys distingit Sr. Calvet *Los ayres de la Patria*; la balada de 'n Camps y Fabrés *Los tres sospirs de l'arp*; qu' es pera nosaltres una joya del renaixement catalá; la tant encantadora del senyor Careta *Llevant Deu*; *Lo sometent*, de mossen Collell, que ha fet revivar en nosaltres al llegirla novament, la mágica impressió que 'ns feu al sentir-la per primera volta; la valenta y esgarrifosa *Agonia*, de 'n Guimerá; *Lo rat penat* de 'n Llorente, *La Barretina* de la respectable poetisa Sra. Massanés, *La cansó dels Jochs Florals* de 'n Matheu, *La Barretina Catalana* de 'n Ubach, *La Barretina* de mossen Verdagué, y tantas altras que si haguessen solament d'anomenarlas fora cosa de no acabar may. Y entre las que fins ara no havem conegudas, nos mereixeria un lloch privilegiat, sens temor de que poguessen disputarli, la inspirada y valenta *¡Pobre Patria!* de 'n Matheu; sens descuydarnos de citar *La Ponentada* de 'n Franquesa, *La escola* de 'n Masriera, totas tres estimables per l'alé que en ellas hi es de notar, per sa intenció y per sa bella forma. No prenga ningú per agravi la omisió de las demes composicions que figuran en lo preciós *Llibre de la Patria*; com que lo espai de que disposém es prou estret y ha passat l'hora de fer notar bellesas que han apreciat ja 'ls numerosíssims lectors de tant important publicació, nos havém acontentat ab senyalar algunas de ditas composicions, las que á primer cop d'ull nos han ferit més vivament, sens que així y tot haguém fet lo propòsit de enumerarlas totas. ¡Cóm nos plauria poder donar compte bent sovint de la aparició de llibres com lo que 'ns ha donat motiu pera escriure aquestas escassas y mal forjadas noticias bibliográficas! Aquest llibre magníficament imprés en superior paper y ricament enquadrnat, se veu al ínfim preu de 2'50 pesetas en totas las llibrerias.

BARCELONA — CASAS RECOMANABLES — BARCELONA

Senyoras TORT, germanas Fernando VII, 39-1.º Assortit de tota mena de articles de roba blanca Especialitat en nuviatjes; preus módichs	Especialitat en llenceria, cortinatjes, alfombras, tapiceria y articles de punt MITJANS y C.^a Fernando VII, — 2 y 4	M. COSTA SOMBRERERÍA Especialitat en sombreros de Copa Carrer de Sant Pau, número 1	BASAR DEL CRÉDIT Se ven al estil dels grans basars de Paris Especialitat en articles de punt: GEGANTS, 2= Entrada libre
MAGATZEM de Drogas y Productes químichs Anton Busquets y Durán Gran assortit de articles para farmacia y fábricas de barnís Carrer de Sant Pau, número 19	LABORATORI y oficina de farmacia P. M. VEHIL Vidrieria, 2 y 4 Obert tota la nit	FORTUNY Abundant assortit en articles de Arquitectura, Pintura y Dibuix F. TEIXIDOR Carrer del Regomir, núm. 3	Fills de V. Oliva y Palau DIPOSIT DE PAPER de varias fábricas del regne y del extranjer Sobradiel, 4
CENTRO de CONSTRUCCIÓ EPIFANI ROBERT Consell de Cent, 295 Especialitat en Obras d' Art	BASAR de SASTRERÍA S. DURÁN Y COMPANYÍA Variat y elegant assortit de pessas fetas y á mida Passatge de la Pau, núm. 11	SALVADOR MASRIERA Argenteria y Joyería Especialitat en tota mena de joyas para certámens, esglesias y oratorias: Gran novetat y economia Argenteria, 22 y 35	PAU DESPAX Abundant y variat assortit en articles para senyora Baixada de la Presó, 7

TALLERS DE REPRODUCCIÓNS ARTÍSTICAS

212 - GRANVIA - 212

THOMAS

14 - CANUDA - 14

BARCELONA

BARCELONA

GRABAT PANICONOGRÁFICH Y FOTOGABAT

Reproduccions de dibuixos de totes classes, manuscrits, mapas, música, estamperia, etc., etc., en clixés tipográfichs

PRIVILEGI EXCLUSIU PERA L' APLICACIÓ DEL TON PAPIER

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE SOLANAS Y PONS

CONFECCIÓ PERA SENYORAS

CAMISAS

CHAMBRAS — ENAGUAS

CAMISOLINS

COLLS - PUNYS - PENTINADORS

CONFECCIÓ PERA CABALLERS

CAMISAS

COLLS — PUNYS

PECHERAS

CALSOTETS — CAMISETAS

BARCELONA. 16, BOQUERÍA

BARCELONA. 16, BOQUERÍA

PASTA PECTORAL DEL DOCTOR ANDREU

DE BARCELONA

Remey segur pera tots los que pateixen catarros, ronqueras y constipats rebeldes. etc., facilitant sempre la expectoració

TOS

Aquest remey es tan positiu, que ni en un sol cas han fallat los seus bons resultats. A las primeras tomas d' aquesta pasta, lo malalt sent ja un gran alivi que 'l sorprent y anima.

Pera probar la virtut y valer d' aquesta pasta, basta dir que molts facultatius de Espanya quals noms som autorisats per publicar, han curat la tos ab eixa pasta pectoral, despres de haber recorregut á totes las fórmulas mes conegudas, per qual rahó la prescriben constantment á sos malalts, dels quals rebem cada dia mostres de verdadera gràtitut y afecte.

Es també lo medicament mes cómodo y agradable que 's coneix, no molesta en lo mes minim al malalt y son sabor balsámich es molt agradable.

TOS

¡BOCA! GRAN ¡BOCA!
REMEY

L' elixir higiénich del célebre metje aleman Dr. Gutler preparat pel Dr. Andreu de Barcelona, es lo mellor dentífich que 's coneix en lo mon. Aquest elixir obra d' una manera segura y admirable y sos efectes son sempre los següents:

- 1.º Calma y evita lo dolor de caixal.
- 2.º Extingeix lo mal alé y dona frescura á la boca.
- 3.º Neteja y enblanqueix l' esmalt de la dentadura.
- 4.º Deté las caries y cura radicalment l' escorbut.
- 5.º Dona fixesa á las dents y caixals, puig vigorisa las genivas de tal manera, que las fa insensibles als excessos de calor y fret.

Aquestas y altres ventatjas se conseguixen sempre ab l' us del elixir del sabi aleman Dr. Gutler, essent d' absoluta necessitat á totes las famíllias que estimen en alguna cosa la important salut de la boca.

Se venen tots eixos medicaments en las mellors farmacias de las principals poblacions d' Espanya y América així com Fransa y Italia, Inglaterra y Portugal.

Prospectes gratis

ALIVI Y CURACIÓ
Ó SOFOGACIÓ DE TOTA
CLASE DE **ASMA**

ab los cigarrillos balsámichs y los papers azoats

Fumant un sol cigarrillo fins en los ataques mes forts del asma se sent al instant un gran alivi. La expectoració 's produex més facilment, la tos se alivia, lo pit bat ab mes regularitat y 'l malalt acaba per respirar lebrement.

LOS ATAGHS D'

ASMA

per la nit se calman al instant ab los papers azoats, cremantne un dius l' habitació, de modo que 'l malalt que 's troba privat de descansar, sent ben prompt un agra lable benestar que 's converteix en lo més apacible somni.